

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Hariduskorraldus

Helerin Traat
Eliis Vaikmaa

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA KUVAND NENDE ENDI JA
TEISTE ELUKUTSETE ESINDAJATE HINNANGUL TARTU LINNA
NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja: Hasso Kukemelk (PhD)

Tartu 2018

Resümee

Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvand nende endi ja teiste elukutsete esindajate hinnangul
Tartu linna näitel

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, millised on hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile nende endi ja teiste elukutsete esindajate pilgu läbi ning mille poolest erinevad kahe osapoole hinnangud. Eesmärgi saavutamiseks koostati ja kohandati uurijate poolt varasemate uurimuste põhjal ankeet. Skaala faktoranalüüsi läbi viimisel kujunes kaheksat faktorit sisaldav faktormudel, mille hinnanguid võrreldi. Uurimuses osales 119 Tartu linna KELA õpetajat ja 99 teiste elukutsete esindajat. Uurimuse tulemustest selgus, et Tartu linnas mõjutab faktor *Pedagoogiline ettevalmistus* koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit positiivselt ja faktor *Ametinimetus* ning *Teiste elukutsete esindajate mõju* pigem negatiivselt. Statistiliselt olulised erinevused esinesid faktorites *Pedagoogiline ettevalmistus*, *Lapsevanemate tagasiside* ja *Teiste elukutsete esindajate mõju*.

Märksõnad: Koolieelse lasteasutuse õpetaja, teiste elukutsete esindajad, kuvand, faktoranalüüs

Abstract

The image of Kindergarten teachers according to their own and other professions
representatives opinions as an example of Tartu

The aim of the Master's thesis was to find out how kindergarten teachers and other professions representatives evaluate kindergarten teachers image due to their own and other professions opinions and which differences appear in the results. To achieve this aim the researchers customized and composed a questionnaire according to previous studies. The factor-analysis of the scale provided a factor model including 8 factors, which assessments were compared. The questionnaire was completed by 119 kindergarten teachers and 99 other professions representatives. The research revealed that factor named *Pedagogical attainments* affects positively on Tartu kindergarten teachers image. Factors *Title of teacher* and *The influence of others* affect negatively on the image. Statistically significant difference appeared in three factors: *Pedagogical attainment*, *Parent feedback* and *The influence of others*.

Keywords: kindergarten teachers, other professions representatives, image, factor analysis

Magistritöö autorite panuse kirjeldus

Käesoleva magistritöö autorid kinnitavad, et kõik töö osad on kirjutatud ühiselt ja mõlemad autorid on võrdselt panustanud enda aega ning kasutanud enda teadmisi ja oskusi.

30.05.2018

Helerin Traat

Eliis Vaikmaa

Sisukord

Resümee.....	2
Abstract.....	2
Sissejuhatus.....	6
<i>Koolieelne lasteasutus ja koolieelse lasteasutuse õpetaja.....</i>	7
<i>Kuvandi mõiste.....</i>	8
<i>Varasemad õpetajaameti kuvandiga seotud uurimused.....</i>	9
<i>Varasemad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandiga seotud uurimused.....</i>	12
<i>Kuvandit mõjutavate teemavaldkondade jaotused varasemates uurimustes.....</i>	13
<i>Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....</i>	14
Metoodika.....	16
<i>Valim.....</i>	16
<i>Mõõtevahendid.....</i>	17
<i>Protseduur.....</i>	19
Tulemused.....	20
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi faktormudel.....</i>	20
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetaja hinnangud.....</i>	23
<i>Teiste elukutsete esindajate hinnangud.....</i>	24
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetajate ja teiste elukutsete esindajate hinnangute võrdlus.....</i>	25
Arutelu.....	25
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi faktormudel.....</i>	26
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetajate hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile.....</i>	27
<i>Teiste elukutsete esindajate hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile.....</i>	28
<i>Koolieelse lasteasutuse õpetajate ja teiste elukutsete esindajate hinnangute võrdlus.....</i>	29
<i>Töö praktiline väärtus.....</i>	30
<i>Soovitused edaspidisteks uurimusteks ning töö piirangud.....</i>	31
Tänu sõnad.....	32

Autorsuse kinnitus.....32

Kasutatud kirjandus.....33

Lisad

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvand ühiskonnas on hetkel aktuaalne teema, millele spetsiifiliselt pole veel uurimuste käigus lähenetud. Valk (2016) on oma uurimuses, kuhu polnud kaasatud konkreetset koolieelse lasteasutuse õpetajaid, välja toonud, et erinevate sihtrühmade arvates mõjutab õpetajaamet inimeste elusid oluliselt ning on ühiskonnale väga vajalik töö. Sellegipoolest aga seostub õpetajaameti mainekus rohkem suure töökoormuse, stressirohke suhtlemisega ning madala töötasuga (Valk, 2016). See ajendas töö autoreid kaasama koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi uurimisse ka teiste elukutsete esindajaid. OECD rahvusvahelises uurimuses TALIS (OECD's Teaching and Learning International Survey TALIS) selgus, et Eestis ei väärtustata õpetajaametit piisavalt (Übius, Kall, Loogma & Ümarik, 2014). "Õpetajaameti atraktiivsus" uurimuses toodi välja, et õpetajaameti kuvandist mõtlevad kõige kriitilisemalt õpetajad ise (Valk, 2016). Selleks, et teada saada, kas ka koolieelse lasteasutuse õpetajad on enda kuvandi suhtes kriitilisemad kui teiste elukutsete esindajad, oleks vajalik uurida ja võrrelda koolieelse lasteasutuse õpetajate ning teiste elukutsete esindajate hinnanguid koolieelse lasteasutuse õpetaja tööle.

Varasemalt on uuritud õpetajate endi arvamust oma ametist (Fokkens-Bruinsma & Canrinus, 2012; Voltri, Luik & Taimalu, 2013; Watt et al., 2012) ja kuvandit (Aldemir & Sezer, 2009; Chang-Kredi & Colannino, 2017; Haavandi, 2017; Locraft & Hardcastle, 2015; Shabunova, Il'in & Leonidova, 2013; Valk, 2016). Vähe tähelepanu on aga pööratud konkreetset koolieelse lasteasutuse õpetajate uurimisele ning sellele, kuidas nemad laiemalt oma elukutset näevad ja oma ameti prestiiži ühiskonnas tunnetavad. Eestis läheb oma erialale tööle kõigest umbes kolmandik õpetajakoolituse esmaõppe lõpetanutest (Ots, Vaher, Selliov & Laanoja, 2008). Seega võib koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti prestiiži ja kuvandi tundmine kaasa aidata õpetajakoolituses õppivate tudengite arvu suurenemisele ning selleks on vaja välja tuua murekohti koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandis.

Õpetajaameti kuvandit on varasemalt uurinud mitmed autorid üle maailma (Aydin, Demir & Erdemli, 2017; Davin, Chavoshan & Donato, 2018; Fwu & Wang, 2002; Grunder, 2016; Hamilton, 2016; Hargreaves & Hopper, 2007; Heitin, 2013; Kalin, Čepić & Šteh, 2017; Kimura, 2007; Mishima, Horimoto, & Mori, 2010; Perez-Diaz & Rodriguez, 2014; Perry, 2008; Sahin, 2010; Zengele, 2017; Tatar, 2015; Vavilov & Rozhkov, 2013). Erinevatest uurimustest (Becirović & Akbarov, 2015; Clarke, 2016; Watt et al., 2012; Shabunova et al., 2013; Vocke & Foran, 2017; Voltri et al., 2013) selgub, et õpetajaameti staatus ühiskonnas on madal, kuid see ei tähenda automaatselt negatiivset kuvandit, sest ametit hinnatakse endiselt kõrgelt (Charalambos, 2017). Erinevusena on välja toodud Soome,

kus hinnatakse kõikide tasemete õpetajaid sama kõrgelt kui näiteks meditsiinitöötajaid (Vocke & Foran, 2017), mida varasemad uurimused teiste riikide kohta ei kinnita (Becirović & Akbarov, 2015; Clarke, 2016; Shabunova et al., 2013). Lisaks uurimustele kajastatakse ka ajakirjanduses õpetaja elukutse väärtustamise ja kuvandiga seotud teemasid. Näiteks on Leijen (2015) temaga läbi viidud intervjuus välja toonud, et “hoolimata meedias jätkuvalt üleväl hoitud õpetaja pigem negatiivsest kuvandist teevad nad oma tööd väga hästi” (para 20).

Autoritele teadaolevalt on Eestis õpetaja ameti kuvandit uuritud kvalitatiivset uurimismeetodit kasutades (Haavandi, 2017), kuid eraldi pole uuritud koolieelse lasteasutuse õpetajate ameti kuvandit. Sellest tulenebki uurimisprobleem: kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetajad ja teiste elukutsete esindajad Tartu linnas koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti kuvandit.

Käesolev uurimus aitab hinnata koolieelse lasteasutuse kuvandit Eestis, täpsemalt Tartu linnas nii teiste elukutsete esindajate kui ka õpetajate endi hinnangul. Uurimuse tulemusena saab andmete toel välja tuua, kuidas koolieelse lasteasutuse õpetajad arvavad, et teiste elukutsetega inimesed koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti kuvandit hindavad. Saadud tulemusi saab kasutada õpetajakoolituse uuendamisel. Seega ongi magistritöö eesmärk välja selgitada, millised on hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile nende endi ja teiste elukutsete esindajate pilgu läbi ning mille poolest erinevad kahe osapoolte hinnangud.

Koolieelne lasteasutus ja koolieelse lasteasutuse õpetaja

Koolieelne lasteasutus (KELA) on hoidu ja alusharidust pakkuv asutus lastele, kes ei täida veel koolikohustust. Koolieelne lasteasutus teeb koostööd lapsevanematega ja loob seeläbi last arendava keskkonna (Koolieelse lasteasutuse seadus, 2011). Koolieelses lasteasutuses töötavad KELA õpetajad. Enne 1999. aastat nimetati KELA õpetajaid kasvatajateks, kuid alates 1992. aastast hakkas Eesti Lasteaednike Liit (ELAL) taotlema kasvataja ametinimetuse ümbernimetamist lasteaiaõpetajaks (ELAL, s.a.).

Magistritöös uuritakse koolieelse lasteasutuse õpetajate kuvandit, mistõttu on vajalik välja tuua koolieelse lasteasutuse õpetaja tööülesannete erisus teistest õpetajatest. Koolieelse lasteasutuse õpetajaks saab vähemalt bakalaureusekraadi omandanud isik ehk kolme aastase õppe järel, kui on omandatud ka pedagoogilised kompetentsid (Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded, 2013; Kutsestandard, 2013). Teised õpetajad, välja arvatud kutseõpetaja, saavad õpetajaks alles magistrikraadi omandamise järel (Kutsestandard, 2013). Bakalaureusekraadi omandamise järel peaksid olema koolieelse lasteasutuse õpetajal

olemas järgnevad oskused: lapsest lähtuva õpikeskkonna kujudamine, lapse individuaalse arengu toetamine, õppekava ja tegevuskava arendamine, juhtimine ja töötamine meeskonnas ning nõustamine ja koostöö lapsevanematega (Kutsestandard, 2013).

Kuvandi mõiste

Kuvandi sünonüümina kasutatakse erinevas kontekstis mõisteid imago, maine ja staatus. Uurides erinevate autorite käsitlusi nendele terminitele, võib täheldada, et tihti on need mõisted omavahel tihedalt seotud ning piir nende terminite vahel võib olla üsna segane. Eesti õigekeelsussõnaraamatus (2013) on kuvandit defineeritud kui esemest, olendist või nähtusest loodud kujutluspilti. Kuvandi sünonüümina on seal välja toodud imago (ingl.k. *image*), mida kasutatakse uurimustes ja teadustekstides valdavalt rohkem kui kuvandit. Kuvandit ja imagot nimetab sünonüümideks ka Past (2014), kes on öelnud, et “imago on tähenduste väli organisatsiooni ja tema sihtgruppide vahel ning seda välja mõjutavad organisatsiooni identiteet, sõnumid ja käitumine ning sihtgruppide identiteet, huvid, hoiakud, skeemid“. Uurimuses „Õpetajaameti kuvand ja atraktiivsus 2016“ (2016) on aga kuvandi sünonüümina kasutatud mainet. Samas on aga arvatud, et maine on see, mis kujuneb kuvandi tulemusena (Past, 2007). Mõistet staatus on inglise keeles defineeritud kui kellegi positsiooni mingil ametikohal või ühiskonnas võrreldes teiste ametikohtadega (Macmillan, 2006). Inimese staatus ühiskonnas võib mõjutada seda, missuguse kuvandi ta omistab iseendale ja see läbi ka teistele inimestele (Ursache, Noble & Blair, 2015). Samas on aga leitud, et mida madalam on staatus, seda madalam on ka kuvand (Jin et al., 2015). Käesolevas töös kasutatakse mõistet kuvand, sest selle definitsioon vastab teemakäsitlusele kõige korrektsemalt ning sest seda terminit võib seostada kõigi eelnimetatud mõistetega.

Aja jooksul on kuvandit erinevate autorite poolt defineeritud üsna erinevalt. Põhjuseks on see, et kuvandit on teaduslikult raske mõõta ja defineerida ning seetõttu pole suudetud välja töötada ühest mõõtmisviisi, mis suudaks seletada kuvandi tähendust igast küljest vaadatuna (Past, 2007). Vos ja Schoemaker (2006) on kuvandit kirjeldanud, kui iga indiviidi jaoks personaalset kogemust, mis formuleerub tema peas - see tähendab, et kuvand võib erinevate inimeste jaoks olla väga erinev, kuid võib ka sarnaneda, sest see tekib teiste inimeste mõjutustest ajendatult või läbi isiklike kogemuste. Samuti on kuvand iga uue kogemuse ja teadmise poolt mõjutatav ehk lühidalt - ajas muutuv (Vos & Schoemaker, 2006).

Kuvandit saab luua sõnumi saatja või vastuvõtja poolt (Past, 2014). Korraga võib inimese, valdkonna, organisatsiooni vm kohta eksisteerida mitmeid erinevaid kuvandeid.

Seetõttu tuleks eristada kolme erinevat kuvandi vormi: avalik (teiste mõtted kuvandi kandjast), soovitud (organisatsiooni või isiku soovidega kattuv) ja enda loodud (teistele näidatav) (Past, 2007). Avalik kuvand koosneb inimestel tekkinud seostest ja hinnangutest (Vos & Schoemaker, 2006). Ka käesolevas töös käsitletakse avalikku kuvandit ehk seda, kuidas õpetajad näevad enda eriala kuvandit ühiskonnas laiemalt, mitte seda, kuidas nad näevad iseennast.

Varasemad õpetajaameti kuvandiga seotud uurimused

Varasemalt on uuritud õpetaja kuvandit ühiskonnas (Aldemir & Sezer, 2009; Chang-Kredi & Colannino, 2017; Haavandi, 2017; Locraft & Hardcastle, 2015), õpetaja staatust ühiskonnas (Becirović & Akbarov, 2015; Kagan, 2009; Kane, 2008; Mahmood, 2013; Shabunova et al., 2013; Woodrow, 2007) ja ka mõlemaid kombineeritult (Hargreaves, et al., 2006). Enamasti on uurimustes andmete kogumiseks kasutatud kvalitatiivset lähenemist (Aldemir & Sezer, 2009; Anton, 2012; Chang-Kredi & Colannino, 2017; Haavandi, 2017; Locraft & Hardcastle, 2015; Becirović & Akbarov, 2015; Shabunova et al., 2013; Valk, 2016). Kahes uurimuses oli ka täpsemalt välja toodud, et andmekogumisele on lähenetud fenomenoloogiliselt (Aldemir & Sezer, 2009; Locraft & Hardcastle, 2015) ja ühes uurimuses tugineti lisaks kvalitatiivsetele andmetele ka kvantitatiivsetele andmetele (Shabunova et al., 2013).

Kadri Haavandi (2017) kirjutas oma Eestis läbi viidud kvalitatiivse uurimuse tulemustes osas, et õpetajaametit peetakse stressirohkeks ja töömahult suuremaks kui töötasus väljendub. Lisaks sellele tuntakse vastutust õpilaste edasise tuleviku osas, samal ajal on välja toodud, et töökogemuse ja vanuse suurenedes vastutustunne väheneb ning ametit hakatakse võtma kui tööd. Sarnaseid tulemusi on välja toodud ka teises uurimuses (Valk, 2016). Õpetaja kuvandi kohta ühiskonnas on esitatud vastakaid arvamusi. Inimesed, kes näevad õpetaja kuvandit negatiivselt, on õpetaja iseloomuomadustena välja toonud kibestumuse, ebapädevuse ja ülinõudlikkuse. Teised, kes näevad õpetaja kuvandit positiivselt, on neid nimetanud tarkadeks, harituteks, usaldusväärseteks ja vajalikeks. Sama uurimuse tulemustes toodi välja ka ettepanekuid ameti kuvandi parendamiseks. Näiteks, et muuta õpetajaameti valik ka spetsialistidele ahvatlevamaks, on oluline keskenduda järgmistele valdkondadele - läbipaistvamad ametiga kaasnevad ülesanded, pidevalt arenev õpetajakoolitus, toetav töökeskkond ja kasvav palk (Haavandi, 2017). Samal ajal tuuakse teises uurimuses välja, et lapsevanemad kui teiste elukutsete esindajad väärtustavad õpetajate ja just koolieelse

lasteasutuse õpetajate ametit ning aastate jooksul on lapsevanemate arvamus parenenud (Anton, 2012).

Kahes uurimuses kasutati kvalitatiivset tekstianalüüsi tuginedes olemasolevale informatsioonile. Ühes nendest, mis viidi läbi välismaal viidi uurimus läbi *Reddit*'i artiklite põhjal (600 tükki), mille tulemusena kirjeldati õpetaja kuvandi kujunemist ja hea ning halva õpetaja kuvandit. Uurimusest saadi teada, et õpetaja kuvandi hea pool koosneb neljast aspektist: pühendumine (õpetajale meeldib tema töö, ta on energiline ja huvitub õpetamise tulemusest), naljade tegemine (õpetaja üritab õppetöö käigus õpilaste tuju ülal hoida), iga õpilase parima tulemuseni viimine (õpetaja huvitub sellest, mis õpilasest edasi saab, hindab õiglaselt ja annab jõukohaseid ülesandeid) ja toetamine (õpetaja on õpilase arengut toetav ja empaatiline). Halva õpetaja kuvandit kirjeldati kui igavat, ebaintelligentset, lapsikut, imelikku, mitte õpetavat ja füüsiliselt ahistavat. Kõrgemalt hinnati meedia väljaannetes meesõpetajaid (65%) ja oluliselt madalamalt naisõpetajaid. Üldiselt võib tulemuste põhjal arvata, et sotsiaalmeedia kanalite vahendusel edasi antud informatsioon mõjutab õpetaja kuvandi kujunemist (Chang-Kredi & Colannino, 2017). Teine uurimus, mille viis läbi Aune Valk (2016), on eestimaine. Eestimaises uurimuses kasutati OECD andmeid, TALIS'e andmeid, TIMSS (*Trends in International Mathematics and Science Study*) andmeid, PISA testide tulemusi, EHS'e andmeid, Haridus- ja Teadusministeeriumi valdkonna arengukavasid, PIAAC andmeid, EAG 2016 andmeid ja muud asjakohast kirjandust. Antud uurimuse tulemustena toodi välja, et õpetajaameti atraktiivsus kasvaks, kui palkasid tõstetaks ja läbi selle tõuseks ka sotsiaalne staatus ja kuvand, mis muudaks ameti ahvatlevamaks. Ka teistes uurimustes on välja toodud, et võrreldes teiste elukutsetega mõjutab õpetajate staatust nende madal sissetulek (Aydin et al., 2017; Shabunova et al., 2013;). GTSI (*Global Teacher Status Index*) uurimuses selgus, et õpetajate palk ei ole otseselt seotud õpilaste tulemustega, küll aga on mõjutab õpilaste tulemusi see, mida ühiskond õpetajate palgaks eeldab või arvab - mida kõrgemaks eeldatakse palka, seda paremad on õpilaste tulemused (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013). Venemaal läbi viidud uurimuses selgus ka see, et kuna õpetajate palk on madal, siis soovitaks ainult 3% vastanutest oma järeltulijatel õpetajaks õppida (Shabunova et al., 2013). Palgatõus ja erinevad võimalused enesetäiendamiseks ning tööalaseks arenemiseks tõstavad üldist tööga rahulolu (Anghelache, 2014). Tööga rahulolu aitab kaasa sisemise motivatsiooni kujunemisele ja välise teguritena on põhilisteks rahuolu mõjutavateks asjaoludeks meedia kajastused (sageli negatiivsed) ning üldine staatus võrreldes teiste elukutsetega (Valk, 2016).

USA-s läbi viidud fenomenoloogilises uurimuses selgitati välja, missugune on nende arvates ideaalse õpetaja kuvand (Locraft & Hardcastle, 2015). Uuriti karjääri vahetuse programmis osalenud inimesi. Tulemus oli uurijate jaoks mõneti üllatav, sest kirjeldused sarnanesid päris eluga, mitte ei olnud ebareaalsed ning olid kogu uurimisperioodi vältel püsivad. Ideaalset õpetajat kirjeldati järgmiselt: hooliv ja õpilaskeskne, heade erialaste teadmistega, hea planeerimisoskusega ja paindlik (Locraft & Hardcastle, 2015). Veel on õpetaja kuvandit kirjeldatud järgmiste omadussõnadega - tark, haritud, usaldusväärne ja vajalik (Haavandi, 2017) ning on ka välja toodud, et hea õpetaja haridustase ei pruugi mõjutada õpetajate oskusi saada lastega hakkama (Cobbold & Boateng, 2016).

Eelpool mainiti, et lisaks kuvandile on uuritud ka õpetajaameti staatust ühiskonnas (Becirović & Akbarov, 2015; Kagan, 2009; Shabunova et al., 2013), mis on mõnes uurimuses kuvandiga seotud (Hargreaves et al., 2006). Viimases nimetatud uurimuses uuriti õpetajate ja õpetaja ameti staatust ühiskonnas ning kõrvutati seda õpetaja kuvandiga. Õpetajad ise ei hinnanud oma staatust madalalt, kuid võrreldes erineva haridustasemega koole selgus, et õpetajate kuvand oli madalama haridustasemega koolides madalam, kui kõrgema haridustasemega koolides. Sellise kuvandi kujunemist mõjutas õpetaja ning kooli staatus ühiskonnas. Hargreaves jt (2006) toovad välja, et ajakirjanduses on hakatud kajastama positiivseid lugusid õpetajatest ning see mõjub positiivselt ka õpetajaameti staatusele ühiskonnas. Akadeemilisse ajakirjandusse jõuab samuti positiivset kuvandit loovate tulemustega uurimusi (Aldemir & Sezer, 2009). Samal ajal aga nimetatakse õpetaja kuvandi kandjaks sellist õpetajat, kes on õpilaste suhtes kontrolliv ja üleolev ning tekkinud vastuolu võib olla üks aspektidest, mis inimeste silmis õpetajaameti staatust endiselt madalamale toob (Hargreaves, et al., 2006). Sarnast informatsiooni on välja toodud ka uuemates uurimustes (Haavandi, 2017; Valk, 2016).

Õpetajate staatust ühiskonnas on varasemalt uuritud ka näiteks Inglismaal (Hargreaves et al., 2006; Becirovic & Akbarov, 2015) ja Ameerika Ühendriikides (Kagan, 2009) ning nendest uurimustest selgub, et õpetajate staatus on ühiskonnas madalal, kuid see on ajakirjanduse mõjul hakanud tõusma (Hargreaves et al., 2006; Pike, 2014). Becirović ja Akbarov (2015) aga väidavad, et õpetaja staatus on hakanud langema. Artiklis tuuakse välja, et tänu erinevatele informatsioonikanalitele (nt internet ja televisioon) on õpilastel palju kergem jõuda infoni, mistõttu ollakse arvamusel, et õpetaja ei ole enam uute teadmiste omandamisel sedavõrd oluline lüli. See omakorda mõjutab staatuse kujunemist ühiskonnas, sest tänapäeva ühiskond vajab hoopis teistsuguseid õpetajaid kui eelmisel sajandil. Õpetajate

oskused peaksid ajaga kaasas käima ning see tagaks ka nende staatuse tõusu (Becirović & Akbarov, 2015).

Varasemad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandiga seotud uurimused. KELA õpetajate kuvandit ja staatust on varasemalt uuritud ka näiteks Inglismaal Ameerika Ühendriikides (Aldemir & Sezer, 2009; Kagan, 2009), Austraalias (Woodrow, 2007) ja Uus-Meremaal (Kane, 2008; Mahmood, 2013). Lasteaias töötavate õpetajate staatus on üle maailmselt tunduvalt madalam kui koolis töötavate õpetajate staatus (Education International, 2010). Christine Woodrow (2007) on välja toonud, et KELA õpetajaid peetakse ebaolulisteks, mitte-harivateks ja -“õpetajalikeks”. Kuid samas võib sellise arvamuse põhjuseks olla see, et väljaspool haridussektorit töötavad inimesed ei mõista KELA õpetajate töö keerulisi aspekte ja õpetajatele seatud nõudmisi (Woodrow, 2007). Samuti, kui KELA õpetajatel on raskusi lapsevanematega, siis võivad õpetajad eeldada, et see tuleneb sellest, et lapsevanemad kahtlevad nende professionaalses staatuses (Mahmood, 2013). Ka Uus-Meremaal on haridussektoris töötavad inimesed veendunud, et laiem ühiskond ei mõista nende rolli olulisust ja üldiseid töökohustusi (Kane, 2008).

Ameerika Ühendriikides viisid 2009. aastal Jale Aldemir ja Ozcan Sezer läbi uurimuse üliõpilastega, kes õppisid KELA õpetaja erialal. Northeastern State University's uuriti tudengite ettekujutust õpetamisest ja koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandist. Uurimismeetodiks oli fenomenoloogiline uurimus, mis võimaldas kõrvutada üliõpilaste elukogemusi nende arusaamadega. Uuritavad kirjeldasid koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit omadussõnadega ja metafooridega. Välja toodud metafoorideks olid puri, aednik, teenäitaja, kastekann, sõber, päike/vesi, loo kirjutaja, sild ja ookean. Näiteks purjelaeva kõrvutati õpetajaga, sest paat oleks justkui õpilane ja puri õpetaja. Õpetaja on puri sellepärast, et ta suunab last seilates elu merel. Kõige enam oli antud uurimuse põhjal õpetaja kuvandi tekkimist mõjutanud üliõpilaste mentorid (Aldemir & Sezer, 2009).

Eestis viidi läbi üks uurimus, mis ei ole otseselt kuvandi kohta, kuid tulemusi kirjeldades saab välja tuua ka kuvandit mõjutavaid aspekte, näiteks ametinimetuse (kas kasvataja või õpetaja) (Anton, 2012). Uus-Meremaal läbi viidud uurimuse tulemused näitavad, et hetkel mõjutab ametinimetuse kasutamine suuresti õpetajate nähtavat staatust – lapsevanemad ei tee sageli vahet lapsehoidjal ja koolieelse lasteasutuse õpetajal (Mahmood, 2013). Eestis eelistavad koolieelse lasteasutuse õpetajad ametinimetuseks samuti õpetajat kasvatajale, sest kasvataja nimetusest ei selgu õpetamise element. Samal ajal lähtuvad lapsevanemad oma kogemustest - nende ajal olid tööl kasvatajad, mistõttu eelistavad nad

õpetajaid kutsuda kasvatajateks. Toodi välja ka selline arvamus, et õpetaja nimetus võib näida negatiivne ja range ning seetõttu on lapsevanemate jaoks kasvataja pehmem ja parem variant (Anton, 2012). Võrreldes Uus-Meremaaga on eelnev iseendast pigem positiivne, sest seal ei arva lapsevanemad üldse, et lasteae on haridussüsteemi päris osa (Mahmood, 2013).

Kuvandit mõjutavate teemavaldkondade jaotused varasemates uurimustes

Autoritele teadaolevalt ei ole varem õpetaja kuvandit uurimiseks faktoranalüüsi läbi viidud. Küll aga on varasemates uurimustes välja toodud erinevaid kuvandit mõjutavate teemavaldkondade jaotusi. Näiteks Ülemaailmne Õpetajate Staatuse Indeks ehk GTSI (*Global Teacher Status Index*) mõõdab õpetajate staatust üheksa erineva kriteeriumi järgi:

- 1) Õpetajate austamine võrreldes teiste elukutsetega;
- 2) õpetajate sotsiaalne staatus;
- 3) laste julgustamine õpetajaks õppida lapsevanemate poolt;
- 4) õpetajate austamine ja neist lugu pidamine laste poolt;
- 5) õpetajate palk;
- 6) õpetajate palk seoses õpilaste tulemustega;
- 7) õpetajate haridustase;
- 8) õpetajate usaldusväärsus hea hariduse omandamiseks;
- 9) Õpetajate Liitude liigne võim (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013).

Hispaanias läbi viidud uurimuses (Perez-Diaz & Rodriguez, 2014) tõid autorid välja, et kõige rohkem mõjutavad õpetajate kuvandit kohusetunne teatud erialal, professionaalne kompetents ja seejärel panus ühiskonda. Järgmisena tõid nad kuvandit mõjutavate ajaoludena välja haridustaseme, mõju ühiskonnale, erialast lugu pidamise, professionaalse autonoomsuse, loomingulisuse ja viimasena sissetuleku.

Hiinas uuriti ülemaailmselt, miks inimesed õpetajaameti valivad. Uurimuse tulemused kajastasid ka õpetajaameti kuvandit uurimuses osalenud riikide põhjal. Kvalitatiivse uurimuse käigus tekkisid järgmised kategooriad: arvamus õpetajaametist, õpetajaameti staatus riigiti, unistuste amet, ametini jõudmine, valikut mõjutavad tegurid ja arvamus õpetajaks olemisest (Charalambos, 2017). Antud kategooriad kirjeldavad kuvandit mõjutavaid tegureid ja on seotud õpetajaameti jätkusuutlikkusega.

Kanadas läbi viidud teemakohase kvalitatiivse uurimuse tulemused on osaliselt kõrvutatavad Eestis läbi viidud kvalitatiivse uurimuse tulemustega. Välismaise uurimuse tulemused kategoriseeriti järgmiselt: professionaalsed oskused, isikuomadused, suhted õpilastega ja mõju õpilaste tulemustele (Chang-Kredi & Colannino, 2017). Kadri Haavandi

(2017) uurimuses oli kuvandit mõjutavate kategooriate jaotus järgmine: õpetaja oskused ja teadmised, õpetaja omadused, õpetaja välimus ja õpetajaamet. Kanada uurimuse tulemusi lugedes oli aru saada, et kategooria professionaalsed oskused (Chang-Kredi & Colannino, 2017) sisu oli sarnane Eestis läbi viidud uurimuse kategooriaga õpetaja oskused ja teadmised (Haavandi, 2017) ning kattuvusi leidis ka isikuomaduste (Chang-Kredi & Colannino, 2017) ja õpetaja omaduste (Haavandi, 2017) vahel. Teised kategooriad olid sisult piisavalt erinevad selleks, et neid omavahel mitte kõrvutada.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Eestis on varasemalt uuritud õpetaja kuvandit (Haavandi, 2017), kuid mitte konkreetselt koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit, mida on uuritud näiteks Türgis, Ankara Ülikoolis (Aldemir & Sezer, 2009). Seega on antud töö uurimisprobleemiks: kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetajad ja teiste elukutsete esindajad Tartu linnas koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti kuvandit. Eesti koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi ja selle murekohtade tundmine võib soodustada õpetajakoolitusse suunduvate tudengite arvu suurenemist ja koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti prestiiži tõusu Eestis. Sellest tulenevalt on magistritöö eesmärk välja selgitada, millised on koolieelse lasteasutuse õpetajate ja teiste elukutsete esindajate hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile ning mille poolest erinevad kahe osapoole hinnangud.

Eesmärgist ja uurimisprobleemist lähtuvalt sõnastati magistritööle uurimisküsimused: Faktoranalüüs aitab saadud andmeid tõhusamalt analüüsida, nende tunnuseid kompaktsemateks faktoriteks koondades, millest omakorda kujuneb kindel faktormudel (Field, 2013). Tõhusama andmeanalüüsi läbi viimiseks sõnastati esimene uurimisküsimus:

1. Milline faktormudel kujuneb koostatud ankeedite põhjal koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi kohta?

Varasemalt on uuritud arvamust koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandist haridussektoris töötavatelt inimestelt (Anton, 2012; Charalambos, 2017; Haavandi, 2017; Kane, 2008) ja seda eriala õppivatelt üliõpilastelt (Aldemir & Sezer, 2009; Charalambos, 2017). Oluline oleks teada saada, kuidas hindavad Tartu linnas töötavad KELA õpetajad oma ameti kuvandit. Seega teiseks uurimisküsimuseks püstitati:

2. Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit ühiskonnas koolieelse lasteasutuse õpetajad ise?

Varasemates uurimustes on rohkem kui KELA õpetajate vaatenurgast uuritud teiste elukutsete esindajate arvamusi õpetajaametist ja sellega seotud kuvandist (Chang-Kredi & Colannino, 2017; Cobbold & Boateng, 2016; Locraft & Hardcastle, 2015; Mahmood, 2013; Woodrow, 2007). Seega, et käesoleva magistritöö andmeid varasemate uurimustega võrrelda, püstitati kolmas uurimisküsimus:

3. Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit ühiskonnas teiste elukutsete esindajad?

Aune Valk (2016) on oma uurimistulemusena välja toonud, et õpetajaametist arvavad kõige madalamalt just õpetajad ise, mis tõttu püstitati neljas uurimisküsimus:

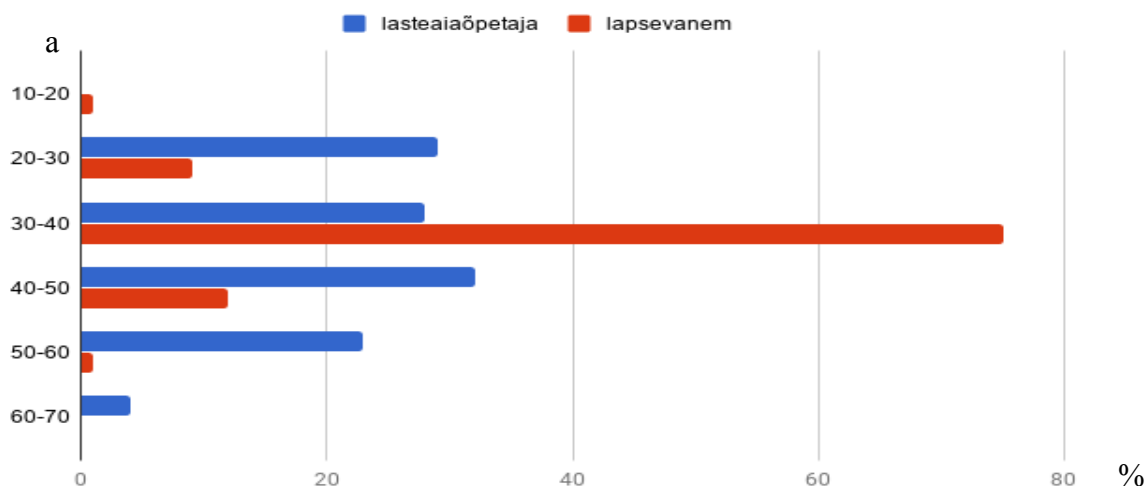
4. Mille poolest erinevad koolieelse lasteasutuse õpetaja endi ja teiste elukutsete esindajate hinnangud?

Metoodika

Käesoleva töö uurimisviisiks valisid uurijad eesmärgist lähtuvalt kvantitatiivse, sest seda uurimisviisi kasutades on võimalik kaasata uurimusse suurem hulk küsitletavaid, samal ajal osalejate suhtes erapooletuks ning objektiivseks jäädes (Luik, 2016). Õpetaja ameti staatust ühiskonnas ka varasemalt on uuritud kvantitatiivselt (Shabunova et al., 2013), mis toetas otsuse langetamist kvantitatiivse uurimismeetodi kasuks.

Valim

Antud uurimuse valimi koostamisel kasutati kahte erinevat valimi valikutüüpi: eesmärgipärane valim, mille alusel kaasatakse uurimusse teatud kriteeriumitele vastavad kandidaadid, ja mugavusvalim ehk uurimusse valiti uurijatele kõige kättesaadavamad isikud (Õunapuu, 2014). Uuritavate valiku kriteeriumiteks olid: Tartu linn, uurijatele mugav piirkond; hetkel töötavad koolieelse lasteasutuse õpetajad ja kättesaadavad teiste elukutsete esindajad, kelleks on antud uurimuses lapsevanemad (edasises töös on nimetatud teiste elukutsete esindajad lapsevanemateks), kes ei tööta KELA õpetajana. Välja jagati 130 ankeeti koolieelse lasteasutuse õpetajatele ja 120 ankeeti lapsevanematele. Ankeedi täitis 119 Tartu linna koolieelse lasteasutuse õpetajat (91%) ja 99 lapsevanemat (83%). Kokku osales uurimuses 25 lasteaeda ning lapsevanemad olid samadest lasteaedadest kust õpetajad (vt protseduuri osa).

Joonis 1. KELA õpetajate ja lapsevanemate vanused.

Uurimuses osalenud KELA õpetajate keskmine vanus oli 40 aastast (Min=22; Max=66) ja lapsevanemate keskmine vanus oli 34 aastat (Min=19; Max=52). Vanusegruppide kaupa

(Joonis 1) kuulus suurim osa KELA õpetajaid vanusegruppi 40-50 eluaastat (28%) ja lapsevanematest 77% kuulusid 30-40aastaste hulka.

Uurimuses osalenud KELA õpetajatest 115 (97%) olid naised, 1 (1%) oli mees ja 2 (2%) ei vastanud taustküsimusele. KELA õpetajate keskmine tööstaaž oli 14aastat (Min=1; Max=43) ning valdavalt töötati kahe rühmaõpetaja ja õpetaja abi süsteemis (83%). Enamik KELA õpetajatest töötasid uurimuses osalemise ajal täiskoormusega (98%). Uurimuses osalenud lapsevanematest 89 (90%) olid naised ja 9 (10%) olid mehed. 80% vastanud lapsevanematest oli käinud lapsena lasteaias, 67% meeldis lasteaias käia ja 78% neist omab tuttavad koolieelse lasteasutuse õpetajate seas.

Tabelis 1 on välja toodud lapsevanemate ametid kategooriate kaupa (Sihtasutus Kutsekoda, s.a.). Kõige rohkem osales uurimuses kategooria haridus/teadus esindajaid (24%) ja kõige vähem esindajaid oli kategoorias assisteerimine/administreerimine (1%). Antud küsimusele ei vastanud 6% uurimuses osalenutest.

Tabel 1. *Lapsevanemate ametite kategooriad.*

Ameti kategooria	N%*
Haridus/teadus	24%
Juhtimine	16%
Tervishoid/sotsiaaltöö	9%
Klienditeenindus	9%
Riigi-ja avalik haldus	7%
Vastamata	6%
Töötu	5%
Loodusteadused/põllumajandus	3%
Koolitus/Personalitöö	3%
Müük	2%
Infotehnoloogia	2%
Toitlustus	2%
Tööstus/tootmine	2%
Pangandus	2%
Üliõpilane	2%

*N% - lapsevanemate protsent

Mõõtevahendid

Mõõtevahendiks oli kaks ankeeti, mille kohandasid ja panid kokku käesoleva töö autorid. Üks oli koostatud koolieelse lasteasutuse õpetajatele ja teine teiste elukutsete esindajatele. Koostatud ankeedid koosnesid erinevatest koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandiga seotud väidetest. Nii õpetajate kui ka teiste elukutsete esindajate ankeedid koosnesid 61 väitest (Lisa 1, Lisa 2). 11 väidet on koostatud kvalitatiivse uurimuse tulemuste põhjal (Haavandi, 2017). Näiteks K. Haavandi magistritöös välja toodud tulemuse “/.../ sellist

asja nagu ületunnid ei ole, eks, aga töömaht tihti on oluliselt suurem” põhjal koostati väide “*Ma tunnen oma töö ees nii suurt vastutust, et teen seda ka kodus*”. Lisaks sisaldasid ankeedid endas kaht erinevat skaalat: Tööga seotuse indeks (*Work Commitment Index*, lühend WCI) ja tööle iseloomulike omaduste uurimus (*Job diagnostic survey*, lühend JDS). WCI mõõdab tegevusala, tööd, väärtust ja organisatsioonikultuuri (Blau, 1993). JDS-is kasutatud osad mõõdavad oskuste mitmekesisust, tööülesannete olemust, tööülesannete tähendusrikkust, autonoomsust ja üldist töörahulolu (Hackman & Oldham, 1974). Ankeedi lõpus on koolieelse lasteasutuse õpetajatelt küsitud taustküsimustena ka nende sugu, vanust, tööstaaži ja töökoormust. Teiste elukutsete esindajate ankeedi taustküsimusteks on järgmised - kas nad on käinud lapsena lasteaias, kas neile meeldis seal ja kas neil on lähi tutvuskonnas koolieelse lasteasutuse õpetajaid.

JDS koostati 1974. aastal Yale’i ülikoolis J. R. Hackman’i ja G.R. Oldham’i poolt. 2017. aasta detsembris tõlgiti ja adapteeriti vajalikud osad antud töö autorite poolt. Antud skaala koostati Yale’i ülikoolis toetudes Turner’i ja Lawrence’i 1965. aastal välja töötatud teooriale ning Hackman’i ja Lawler’i 1971. aastal koostatud teooriale (Hackman & Oldham, 1993). JDS osutus valituks seetõttu, et siiani uuritakse nende poolt koostatud instrumendi abil (Martínez-Gómez, Marin-Garcia & Girado-O’meara, 2016; Telles, Quieroz, de Souza Duarte & Novaes, 2016). Käesolevas töös kasutati teist, kolmandat ja viiendat osa skaalast adapteeritud kujul, mille aluseks oli Hackman’i ja Oldham’i poolt koostatud inglise keelne versioon. Aluseks võetud instrumenti kohandati koolieelse lasteasutuse õpetaja põhiseks. Näiteks “*Most people on the job are very satisfied with the job*” tõlgiti ja adapteeriti järgmiselt: “*Enamik lasteaiasõpetajaid on oma erialase valikuga väga rahul*”.

WCI koostati 1993. aastal Ameerikas Gary J. Blau uurimisrühma juhtimisel. 2017. aasta detsembris tõlgiti ja adapteeriti vajalikud osad antud töö autorite poolt. Esialgu oli skaala välja töötatud üldise tööga siduvuse mõõtmiseks ehk kui seotuna tunnevad inimesed ennast töökoha suhtes. Määratletud ei olnud seda, et mis elukutsetele antud skaala oli koostatud ehk see oli välja töötatud kõikidele kasutamiseks. Osi sellest instrumendist on kasutatud ka lähiminevikus uurimiseks (Mahbob & Sulaiman, 2016). Käesolevas töös kasutati antud skaala esimest kümmet väidet, mis tõlgiti ja adapteeriti koolieelse lasteasutuse õpetajast lähtuvalt magistritöösse sobivaks.

Väidetele anti hinnanguid 7-pallilisel Likert’i skaalal, milles 1 tähendab “ei ole üldse nõus” ja 7 tähendab “olen täiesti nõus”. Väited jagunesid kaheksaks erinevaks faktoriks: *teiste elukutsete esindajate mõju, ameti väärtustamine ja palk, ametinimetuse, lapsevanemate tagasiside, kvaliteet ja tööga rahulolu, soov lasteaiasõpetajaks saada, pedagoogiline*

ettevalmistus ning laste tagasiside (loe lisa alapeatükist Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi faktormudel).

Lisaks sellele viidi läbi pilootuuring, mille käigus täitis neli inimest koostatud ankeete ja andsid tagasisidet uurimisinstrumendi parendamiseks. Tagasiside ja tulemuste põhjal tehti ankeetides muudatusi, et tagada edasise uurimuse usaldusväärsus.

Protseduur

Andmeid koguti 2018 jaanuaris ja veebruari alguses 25 Tartu lasteaiast. Ankeedid esitati uurimuses osalenutele paberkandjal. Kokku osales uurimuses 119 koolieelse lasteasutuse õpetajat ja 99 teiste elukutsete esindajat.

Uurimispiirkonnad leppisid uurijad iseseisvalt kokku. Mõlemale uurijale määrati 16 Tartu linna munitsipaallasteaeda ehk kokku 32 lasteaeda, millest seitse ei olnud nõus osalema. Mõlemad uurijad esitasid ankeedid nõusoleku andnud lasteaia direktorile, kes omalt poolt edastas ankeedid kahele erinevale osapoolele - koolieelse lasteasutuse õpetajatele ja teiste elukutsete esindajatele ehk lapsevanematele.

Uurimusse koolieelse lasteasutuse õpetajate kaasamiseks küsiti e-kirja teel luba lasteaedade direktoritelt, sest uurimus õpetajatega viidi läbi nende enda töökohas. Pärast vastuste saamist võeti uuesti telefoni teel ühendust lasteaedade direktoritega ja lepidi kokku ankeedi täitmise aeg ning direktor leppis viie õpetajaga nende nõusolekul kokku uurimuses osalemise. Iga uurimuses osalenud õpetaja leidis ka ühe enda rühma lapsevanema, kellele anda teiste eriala esindajate ankeet. Uurimuses osalenutele tutvustati uurimuse eesmärgi ja lühidalt ka sisu. Ankeedi täitmine võttis keskmiselt aega seitse minutit. Uurimus oli anonüümne (vastaja nime, lasteaia nime ja muid identifitseerimist võimaldavaid isikuandmeid ei küsitud). Konfidentsiaalsuse tagamiseks tuli ankeet panna pärast täitmist selleks ettenähtud ümbrikusse ning nädala möödudes läksid töö autorid ümbrikele järele.

Peale andmete kogumist tegelesid autorid andmete sisestamise ja analüüsimisega, uurimistulemuste ja järelduste sõnastamisega. Selleks sisestati kogutud ankeedid Microsoft Exceli tabelisse. Andmete analüüsimiseks kanti need üle tarkvarapaketti IBM SPSS Statistics 25.0. Andmete illustreerimiseks ja paremaks tõlgendamiseks kasutati kirjeldavat statistikat (aritmeetiline keskmine, protsendid, standardhälve).

Esimesele uurimisküsimusele vastamiseks teostasid autorid iseseisvalt faktoranalüüsi peatelgede meetodil (*Principal Axis Method*) ja kasutati Direct Oblimin pööramise meetodit (*Direct Oblimin Rotation Method*). Faktoranalüüs teostati selleks, et sorteerida ebavajalikud tunnused välja ja koondada ühilduvaid tunnuseid faktoriteks, mis võimaldavad andmeid

kompaktsemalt analüüsida. Teisele ja kolmandale uurimisküsimusele vastamiseks arvutati üksikväidete põhjal faktorite keskmised, mille abil koostati faktorite pingeread. Koostatud pingeridade põhjal viidi läbi paarisvalimi T-testid (*Paired Samples T-test*), sest omavahel võrreldi järjestikuseid faktoreid. Viimase uurimisküsimuse jaoks kasutati sõltumatute valimite t-testi (*Independent Samples T-test*), kus võrreldi kahte vastajate rühma, KELA õpetajate ja lapsevanemate hinnanguid. Reliaabluse iseloomustamiseks arvutati Cronbachi alfad.

Tulemused

Käesolevas peatükis esitletakse uurimistulemusi: esitatakse faktormudel, faktorite pingeread ja olulisemad kirjeldava statistika näitajad. Peatükk on struktureeritud vastavalt püstitatud uurimisküsimuste järjekorrale.

Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi faktormudel

Faktoranalüüs sisaldas 119 KELA õpetaja ja 99 teiste elukutsete esindajate hinnanguid 61 väitele. Lõplik faktoranalüüs sisaldas 37 väidet. Analüüsist jäeti välja 24 väidet – neist kahe väite (31, 61) alg tunnuse ja faktori vahelised seosed polnud piisavalt tugevad (faktorlaadung $< 0,364$) (Field, 2013), 18 väite (7, 8, 12, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 32, 37, 40, 42, 44, 45, 48, 57, 60) ühisosa teiste tunnustega oli liiga väike (kommunaliteet $< 0,3$) (Field, 2013) ning nelja väite (3, 6, 15, 55) sisu ei sobitunud faktorite sisuga ja pärast nende väidete välja jätmist tõusis reliaablus (Cronbachi alfa) märkimisväärselt.

Faktoranalüüsi tulemusena saadi kaheksast faktorist koosnev mudel. Faktormudeli kirjeldusvõime oli 53,67% ning *Kaiser-Meyer-Olking* testi ehk tunnuste vahelist seost näitava testi väärtus 0,80. Faktorisse kuuluvate väidete kommunaliteedid, faktorlaadungid ja faktorite omaväärtused on välja toodud Lisas 3. Järgnevalt kasutati faktorite väljakirjutamisel KELA õpetajate ankeedis olnud väiteid.

Esimene faktor nimetati „*Teiste elukutsete esindajate mõju*”. Faktorisse koondus 11 väidet (vt Tabel 2). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,74 ning kirjeldusvõime 18,18% kogu variatsioonist.

Tabel 2. *Faktorisse Teiste elukutsete esindajate mõju kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
9	-0,69	Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et ma pole piisavalt tark, et mingil muul erialal tööd teha.
10	-0,64	Teistel erialadel töötavad inimesed ei saa aru, miks ma sellise eriala valisin.
11	0,64	Teistel erialadel töötavatele inimestele meeldib mu eriala valik.
13	-0,72	Minu tööülesanded tunduvad teistel erialadel töötavatele inimestele kerged.
14	-0,83	Teistel erialadel töötavad inimesed hindavad minu ameti kuvandit madalalt.
16	-0,83	Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et minu amet on ülehinnatud.
17	-0,80	Teistel erialadel töötavad inimesed ei väärtusta minu ametit, kuid usaldavad oma lapsed mulle.
33	-0,60	Lapsevanemad ei hinda piisavalt kõrgelt seda õppetööd, mida läbi viime.
34	-0,43	Lapsevanemad ei tea, et me viime läbi õppetööd.
35	0,62	Lapsevanemad väärtustavad minu tööd.
43	-0,49	Enamik asju, mida tööl teen tunduvad kasutud või iseenesest mõistetavad.

Teine faktor nimetati „Ameti väärtustamine ja palk“. Faktor koosnes viiest väitest (vt Tabel 3). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,80 ning kirjeldusvõime 11,55% kogu variatsioonist.

Tabel 3. *Faktorisse Ameti väärtustamine ja palk kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
38	0,71	Riigi tasandil väärtustatakse lasteaiaõpetaja ametit.
39	0,78	Arvan, et lasteaiaõpetajate palk on piisav.
41	0,68	Riigi tasandil on lasteaiaõpetaja palk hea.
51	0,49	Enamik lasteaiaõpetajaid tunneb, et neid väärtustatakse ühiskonnas.
52	0,42	Enamik lasteaiaõpetajaid arvab, et nende kuvand ühiskonnas on hea.

Kolmas faktor nimetati „Ametinimetused“, faktorisse kuulus neli väidet (vt tabel 4). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,80 ning kirjeldusvõime 7,12% kogu variatsioonist.

Tabel 4. *Faktorisse Ametinimetus kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
1	-0,60	Lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.
2	-0,78	Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.
3	-0,62	Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind õpetajaks.
5	-0,84	Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad mind kasvatajaks.

Neljas faktor nimetati „Lapsevanemate tagasiside“, faktorisse kuulus kolm väidet (vt tabel 5). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,77 ning kirjeldusvõime 5,07% kogu variatsioonist.

Tabel 5. *Faktorisse Lapsevanemate tagasiside kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
25	0,75	Lapsevanemad annavad tagasisidet minu tehtud tööle.
26	0,87	Lapsevanemad annavad positiivset tagasisidet minu tehtud tööle.
36	0,45	Lapsevanemad peavad mind tähtpäevadel meeles.

Viies faktor nimetati „Kvaliteet ja tööga rahulolu“, faktorisse kuulus kuus väidet (vt tabel 6). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,79 ning kirjeldusvõime 4,24% kogu variatsioonist.

Tabel 6. *Faktorisse Kvaliteet ja tööga rahulolu kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
46	0,60	Enamik lasteaiaõpetajaid on oma ametiga rahul.
47	0,64	Enamik lasteaiaõpetajaid teeb oma tööd kvaliteetselt.
49	0,54	Enamik lasteaiaõpetajaid on tihti õnnelikud.
50	0,58	Enamik lasteaiaõpetajaid peab oma tööd väga tähtsaks.
53	0,59	Lasteaiaõpetaja on kõrgelt haritud.
54	0,55	Lasteaiaõpetaja on tark inimene.

Kuues faktor nimetati „Soov lasteaiaõpetajaks saada“, faktorisse kuulus kaks väidet (vt tabel 7). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,86 ning kirjeldusvõime 3,26% kogu variatsioonist.

Tabel 7. *Faktorisse Soov lasteaiaõpetajaks saada kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
58	0,85	Noored tahavad lasteaiaõpetajaks õppida.
59	0,89	Noored on motiveeritud pingutama, et lasteaiaõpetajaks saada.

Seitsmes faktor nimetati „Pedagoogiline ettevalmistus“, faktorisse kuulus neli väidet (vt tabel 8). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,65 ning kirjeldusvõime 2,32% kogu variatsioonist.

Tabel 8. *Faktorisse Pedagoogiline ettevalmistus kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
20	0,57	Pean tööl kasutama mitmeid osaoskuseid.
21	0,43	Töö nõuab minult kvaliteetseid tulemusi ja kõrgeid oskusi.
29	0,43	Minu töö kvaliteet sõltub minu professionaalsest arengust.
56	0,58	Lasteaiaõpetajale on vajalik pedagoogiline ettevalmistus.

Kaheksas faktor nimetati „Laste tagasiside“, faktorisse kuulus kaks väidet (vt tabel 9). Faktori reliaablus (Cronbachi alfa) oli 0,75 ning kirjeldusvõime 1,93% kogu variatsioonist.

Tabel 9. *Faktorisse Laste tagasiside kuulunud väited ja faktorlaadungid*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
18	0,66	Lapsed väärtustavad minu tehtud tööd.
19	0,66	Lapsed annavad mulle head tagasisidet

Koolieelse lasteasutuse õpetaja hinnangud

Tabelis 10 esitatakse KELA õpetajate osas leitud faktorite kirjeldav statistika. KELA õpetajate osas sai kõrgeima hinnangu faktor *Pedagoogiline ettevalmistus*, erinedes statistiliselt oluliselt kõigist teistest faktoritest (erinevus teisel kohal olevast faktorist *Laste tagasiside*: $t = 6,470$; $p < 0,01$). Pingereas teise ja kolmanda faktori (*Laste tagasiside* ja *Kvaliteet ja tööga rahulolu*) vahel esines samuti statistiliselt oluline erinevus ($t = -3,939$; $p < 0,01$). Statistiliselt olulist erinevust ei esinenud pingereas kolmanda ja neljanda faktori (*Kvaliteet ja tööga rahulolu* ja *Lapsevanemate tagasiside*) vahel ($t = -1,298$; $p > 0,05$). Neljanda ja viienda ning viienda ja kuuenda faktori (*Lapsevanemate tagasiside*, *Soov lasteaiaõpetajaks saada*, *Teiste elukutsete esindajate mõju*) vahel esinesid statistiliselt olulised erinevused ($t = 8,852$; $t = -2,804$; $p < 0,01$). Statistiliselt olulist erinevust ei esinenud ka kuuenda ja seitsmenda faktori (*Teiste elukutsete esindajate mõju* ja *Ameti väärtustamine ja palk*) vahel ($t = 0,650$; $p > 0,05$). Kõige madalama keskmise hinnangu sai faktor *Ametinimetuse*. Faktoril esines statistiline erinevus ($t = 7,780$; $p < 0,01$) seitsmendal kohal oleva faktoriga *Ameti väärtustamine ja palk*.

Tabel 10. Koolieelse lasteasutuse õpetajate osa faktorite keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid

Faktori nr	Faktor	M*	SD*	Min*	Max*
1	Pedagoogiline ettevalmistus	6,67	0,52	4,50	7,00
2	Laste tagasiside	6,07	1,00	3,00	7,00
3	Kvaliteet ja tööga rahulolu	5,66	0,78	3,17	7,00
4	Lapsevanemate tagasiside	5,52	1,24	2,33	7,00
5	Soov lasteaiaõpetajaks saada	4,11	1,34	1,00	7,00
6	Teiste elukutsete esindajate mõju	3,68	0,84	2,09	5,64
7	Ameti väärtustamine ja palk	3,59	1,20	1,20	6,60
8	Ametinimetuse	2,46	1,23	1,00	6,75

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Teiste elukutsete esindajate hinnangud

Tabelis 11 tuuakse välja teiste elukutsete esindajate osas leitud faktorite kirjeldav statistika. Teiste elukutsete esindajate osas sai kõige kõrgeima keskmise hinnangu faktor *Pedagoogiline ettevalmistus*. Tulemus erines statistiliselt oluliselt teistest faktoritest (erinevus teisel kohal olevast faktorist *Laste tagasiside*: $t = 2,540$; $p < 0,01$). Pingereas teise ja kolmandana ning kolmanda ja neljandana paigutunud faktorite (*Laste tagasiside*, *Lapsevanemate tagasiside*, *Kvaliteet ja tööga rahulolu*) vahel esinesid samuti statistiliselt olulised erinevused ($t = -2,717$; $t = 2,987$; $p < 0,01$). Samuti esines statistiliselt oluline erinevus neljanda ja viienda faktori (*Kvaliteet ja tööga rahulolu* ja *Soov lasteaiaõpetajaks saada*) vahel ($t = 8,709$; $p < 0,01$). Ka viienda ja kuuendana ning kuuenda ja seitsmendana paigutunud faktorite (*Soov lasteaiaõpetajaks saada*, *Ameti väärtustamine ja palk*, *Ametinimetuse*) vahel esinesid statistiliselt olulised erinevused ($t = -4,884$; $t = 5,055$; $p < 0,01$). Kõige madalama keskmise hinnangu sai faktor *Teiste elukutsete esindajate mõju*. Faktoril ei esinenud statistiliselt olulist erinevust ($t = -1,249$; $p > 0,05$) eelviimasel kohal oleva faktoriga *Ametinimetuse*.

Tabel 11. Teiste elukutsete esindajate osa faktorite keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid

Faktori nr	Faktor	M*	SD*	Min*	Max*
1	Pedagoogiline ettevalmistus	6,43	0,60	3,75	7,00
2	Laste tagasiside	6,21	0,93	2,50	7,00
3	Lapsevanemate tagasiside	5,91	0,91	3,33	7,00
4	Kvaliteet ja tööga rahulolu	5,58	0,75	3,33	7,00
5	Soov lasteaiaõpetajaks saada	4,35	1,41	1,00	7,00
6	Ameti väärtustamine ja palk	3,57	1,08	1,40	6,20
7	Ametinimetuse	2,70	1,67	1,00	7,00
8	Teiste elukutsete esindajate mõju	2,51	0,44	1,91	4,45

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Koolieelse lasteasutuse õpetajate ja teiste elukutsete esindajate hinnangute võrdlus

KELA õpetajate ja teiste elukutsete esindajate arvamuste vaheliste sarnasuste ning erinevuste leidmiseks viidi läbi sõltumatute valimite t-testid (*Independent Samples T-Test*), mille tulemused on esitatud tabelis 12. T-testi tulemuste põhjal leiti, et faktorite *Ameti väärtustamine ja palk*, *Ametinimetuse*, *Kvaliteet ja tööga rahulolu*, *Soov lasteaiaõpetajaks saada* ja *Laste tagasiside* ($p > 0,05$) vahel statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud. Statistiliselt olulised erinevused ilmnid faktorite *Teiste elukutsete esindajate mõju*, *Lapsevanemate tagasiside* ja *Pedagoogiline ettevalmistus* ($p < 0,01$) vahel. Nimelt hindasid KELA õpetajad ($M=3,68$; $SD=0,84$) faktorit *Teiste elukutsete esindajate mõju* koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile kõrgemalt kui lapsevanemad ($M=2,51$; $SD=0,44$). Ka faktorile *Pedagoogiline ettevalmistus* andsid KELA õpetajad ($M=6,67$; $SD=0,52$) kõrgemaid hinnanguid kui lapsevanemad ($M=6,43$; $SD=0,60$). Lapsevanemad ($M=5,91$; $SD=0,91$) hindasid kõrgemalt faktorit *Lapsevanemate tagasiside* kõrgemalt kui KELA õpetajad ($M=5,52$; $SD=1,24$).

Tabel 12. Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi hinnangud lähtudes vastajate grupist.

Faktor	KELA õpetaja M* (SD*)	Lapsevanem M* (SD*)	t*	p*
Teiste elukutsete esindajate mõju	3,68 (0,84)	2,51 (0,44)	13,23	0,00
Ameti väärtustamine ja palk	3,59 (1,20)	3,57 (1,08)	0,11	0,91
Ametinimetuse	2,46 (1,23)	2,70 (1,67)	-1,20	0,23
Lapsevanemate tagasiside	5,52 (1,24)	5,91 (0,91)	-2,70	0,01
Kvaliteet ja tööga rahulolu	5,66 (0,78)	5,58 (0,75)	0,78	0,44
Soov lasteaiaõpetajaks saada	4,11 (1,34)	4,35 (1,41)	-1,31	0,19
Pedagoogiline ettevalmistus	6,67 (0,52)	6,43 (0,60)	3,10	0,00
Laste tagasiside	6,07 (1,00)	6,21 (0,93)	-1,06	0,29

*M – faktorkeskmine; *SD – standardhälve;

*t – t-statistiku väärtus õpetajate ja lapsevanemate võrdluses

*p – erinevuse olulisus õpetajate ja lapsevanemate võrdluses

Arutelu

Antud magistr töö eesmärk oli välja selgitada, millised on hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile nende endi ja teiste elukutsete esindajate pilgu läbi ning mille poolest erinevad kahe osapoolte hinnangud. Peatüki sisuks on tulemuste analüüsimine ja võrdlemine varasemate uurimuste tulemustega uurimisküsimustele tuginedes. Peatükk on struktureeritud lähtudes püstitatud uurimisküsimustest.

Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi faktormudel

Esimesena püstitati uurimisküsimus „Milline faktormudel kujuneb koostatud ankeedite põhjal koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandi kohta?”. Käesolevas töös läbi viidud faktoranalüüsi tulemusel kujunes kaheksat faktorit sisaldav faktormudel. Faktoritele anti nimetused tuginedes kasutatud instrumendi väidete sisule. Kaheksaks faktoriks olid: *Teiste elukutsete esindajate mõju*, *Ameti väärtustamine ja palk*, *Ametinimetus*, *Lapsevanemate tagasiside*, *Kvaliteet ja tööga rahulolu*, *Soov lasteaiasõpetajaks saada*, *Pedagoogiline ettevalmistus* ning *Laste tagasiside*.

Töö autoritele teadaolevalt pole varasemalt õpetaja ega koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandiga seotud uurimustes läbi viidud faktoranalüüsi, mistõttu ei olnud võimalik saadud faktormudeleid teiste faktormudelitega kõrvutada. Siiski leiti seoseid varasemates uurimustes välja toodud kuvandit mõjutavate teemavaldkondadega, mis sarnanesid omavahel sisuliselt antud töös leitud faktoritega. Varasemad uurimused olid suuremalt jaolt kvalitatiivsed, mistõttu saame võrrelda antud töös kujunenud faktoreid varasemate jaotustega, milledes esines nii sarnasusi kui ka erinevusi. Et andmeid saaks omavahel paremini kõrvutada, siis antakse käesolevas peatükis varasematele jaotustele üks ühine nimetaja ning selleks on teemavaldkond.

Ülemaailmse Õpetajate Staatus Indeksi ehk GTSI'i (*Global Teacher Status Index*) ühe teemavaldkonnana oli välja toodud *Õpetajate austamine võrreldes teiste elukutsetega* (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013), mis on oma sisult seotud faktoriga *Teiste elukutsete esindajate mõju*. Teistes uurimustes sarnaneb antud faktor teemavaldkondadega *Erialast lugupidamine* (Perez-Diaz & Rodriguez, 2014) ja *Arvamused õpetajaametist* (Charalambos, 2017). Antud faktoriga on tihedalt seotud ka faktorid *Ameti väärtustamine ja palk* ning *Ametinimetus*. Sellest saab järeldada, et antud faktorite tekkimine on ka varasemate uurimuste kohaselt õigustatud.

Ameti väärtustamine ja palk ehk kaks omavahel seotud, kuid siiski veidi erineva suunitlusega teemat, laadusid ühte faktorisse. Varasemates uurimustes on palk olnud liigituses iseseisevaks teemavaldkonnaks, näiteks *Õpetajate palk* ja *Õpetajate palk seoses õpilaste tulemustega* (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013) ning *Sissetulek* (Perez-Diaz & Rodriguez, 2014). Käesoleva töö jaoks kokku pandud ankeet võis tingida nende kokkulangevuse, kuid autorite arvates *Ameti väärtustamine ja palk* sobib kokku üheks faktoriks, sest nendel kahel teemal on omavaheline seos.

Faktor *Pedagoogiline ettevalmistus* on sisult sarnane varasemates uurimustes kujunenud teemavaldkondadega, näiteks *Professionaalsed oskused* (Chang-Kredi &

Colannino, 2017), *Õpetaja oskused ning teadmised* (Haavandi, 2017) ja *Professionaalne kompetents* (Perez-Diaz & Rodriguez, 2014). Eelneva alla saab liigitada ka *Õpetajate haridustaseme* (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013), mis on samuti seotud erialaste oskustega ning mis on omakorda pedagoogilise ettevalmistuse sisuks. Käesolevas töös kujunes üheks faktoriks *Kvaliteet ja tööga rahulolu*, mille sisu on osaliselt kattuv eelnevaga, kuid “tööga rahulolu” juurde lisamise tõttu pole siiski kõrvutatav. Skaalade erinevuste tõttu on ka kuvandit mõjutavad tegurid saanud erinevaid nimetusi, mida ei saa üks-ühele võrrelda, kuid siiski on läbivalt näha sarnaseid jooni.

Kanadas läbi viidud uurimuses on üheks teemavaldkonnaks *Suhted õpilastega* (Chang-Kredi & Colannino, 2017), mis on kõrvutatav antud töös leitud faktoriga *Laste tagasiside*. Käesolevas töös uuriti koolieelse lasteasutuse õpetajaid, mis tingis ka faktori *Lapsevanemate tagasiside* kujunemise, mida Kanadas läbi viidud uurimuses ei kajastatud ilmselt kooli konteksti tõttu.

Faktor *Soov lasteaiatõpetajaks saada* on sisult sarnane teemavaldkonnaga *Laste julgustamine õpetajaks õppida vanemate poolt* (Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013) ja *Ametini jõudmine* (Charalambos, 2017). Kuvandi määratlemisel on välja kujunenud ameti jätkusuutlikkusega seotud jaotusi, mis on omakorda tihedalt seotud õpetaja ameti kuvandiga.

Koolieelse lasteasutuse õpetajate hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile

Teine uurimisküsimus oli: Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit ühiskonnas koolieelse lasteasutuse õpetajad ise? Uurimistulemusi analüüsid selgus, et kõige kõrgemalt hindasid KELA õpetajad faktorit *Pedagoogiline ettevalmistus*. See tähendab, et KELA õpetajad on nende arvates hea pedagoogilise ettevalmistusega. Selle faktori alla kuulusid väited, kus KELA õpetajas said hinnata, kui olulised on nende erialal kõrged ametioskused ja töö kvaliteet. Sellest saab järeldada, et antud uurimuse tulemused näitavad pedagoogilise ettevalmistuse osas koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit Tartu linnas positiivsest küljest. Ka varasemates uurimustes on välja toodud, ideaalne õpetaja peaks olema haritud ning heade erialaste teadmistega (Cobbald & Boateng, 2016; Locraft & Hardcastle, 2015). Samuti on uurimustes leitud, et õpetajaameti kuvandi parendamiseks peaks nende pedagoogiline ettevalmistus pidevalt arenema ning ajaga kaasas käima (Becirović & Akbarov, 2015; Haavandi, 2017).

Pingereas said eelviimase ja viimase koha faktorid *Ameti väärtustamine ja palk* ning *Ametinimetus*. Faktorisse *Ameti väärtustamine ja palk* kuulunud väited kirjeldasid kuidas KELA õpetajate arvates väärtustatakse nende ametit ühiskonnas ning mida arvavad nad enda

palgast. Faktori *Ametinimetus* alla kuulusid sellised väited, kus õpetajad said hinnata, kumba ametinimetust nemad eelistavad ning kumba lapsevanemad rohkem kasutavad (kas õpetaja või kasvataja). Nende faktorite madal keskmine hinnang näitab, et KELA õpetajate arvates väärtustatakse nende ametit liiga madalalt ning ka palk ja ametinimetus mõjutavad nende ameti kuvandit pigem negatiivselt. Ka varasemates uurimustes on välja toodud, et õpetajate kuvandit mõjutab negatiivselt nende madal sissetulek (Aydin et al., 2017; Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013) ning et õpetajate madala palga tõttu ei soovitaks paljud lapsevanemad oma järeltulijatel õpetajaks õppida (Shabunova et al., 2013). Varasemalt läbi viidud uurimuses selgub ka asjaolu, et hetkel mõjutab ametinimetuse kasutamine suuresti KELA õpetajate staatust, sest kooliõpetajaid hinnatakse kõrgemalt kui KELA õpetajaid (Education International, 2010) ning KELA õpetajaid kõrvutatakse pigem lapsehoidjate kui kooliõpetajatega (Mahmood, 2013). Ka Eestis varasemalt läbi viidud uurimuses tuuakse välja, et KELA õpetajad eelistavad ametinimetusena õpetajat kasvatajale, sest kasvataja nimetusest ei selgu õpetamise element (Anton, 2012).

Teiste elukutsete esindajate hinnangud koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandile

Kolmandaks püstitasid autorid uurimisküsimuse “Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit ühiskonnas teiste elukutsete esindajad?”. Uurimistulemusi analüüsides selgus, et sarnaselt KELA õpetajatele hindasid ka lapsevanemad ehk teiste elukutsete esindajad kõige kõrgemalt faktorit *Pedagoogilised oskused*. See tähendab, et lapsevanemad hindavad kõrgelt koolieelse lasteasutuse õpetajate ametialaseid oskuseid, mis omakorda toetavad koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit Tartu linnas positiivselt. Pedagoogilist ettevalmistust on käsitletud ka varasemates uurimustes ning välja on toodud, et hea õpetaja peaks olema tark, haritud, heade erialaste teadmistega ja lisaks sellele ka usaldusväärne (Cobbold & Boateng, 2016; Haavandi, 2017; Locraft & Hardcastle, 2015). Metafooriliselt on õpetajat seostatud purjedega, mis suunavad õpilaste paati ning see viitab kõrgetele ametialastele oskustele (Aldemir & Sezer, 2009). Eelnevast saab järeldada, et hetkel peetakse koolieelse lasteasutuse õpetaja pedagoogilist ettevalmistust heaks, mis omakorda aitab Tartu linnas KELA õpetajate ametist luua positiivsema kuvandi.

Viimase koha ehk madalaima hinnangute keskmise sai faktor *Teiste elukutsete esindajate mõju*. Madal hinnang antud faktoritele tähendab, et lapsevanemad ei pea teiste elukutsete esindajate mõju KELA õpetaja kuvandile oluliseks ehk eriti suurt mõju omavaks. Samas on varasemates uurimustes välja toodud just vastupidised arusaamad, näiteks, et teiste elukutsete esindajate mõju on kuvandi kujunemisel määrava kaaluga ehk nende arvamused

on ühiskonna tasandil õpetajaameti puhul olulised kuvandi kujunemisel (Vos & Schoemaker, 2006). Enamasti on see mõjunud negatiivselt õpetajaameti kuvandile (Chang-Kredi & Colannino, 2017; Macmillan, 2006; Mahmood, 2013; Valk, 2016; Vocke & Foran, 2017; Woodrow, 2007). Eelnevast saab järeldada, et teiste elukutsete esindajad ei hinda oma mõju kuvandi kujunemisele adekvaatselt ja sellele peaks ühiskonnas rohkem tähelepanu pöörama.

Koolieelse lasteasutuse õpetajate ja teiste elukutsete esindajate hinnangute võrdlus

Neljas uurimisküsimus oli: “Mille poolest erinevad koolieelse lasteasutuse õpetaja endi ja teiste elukutsete esindajate hinnangud?” Uurimistulemused näitasid, et viies faktoris ei esinenud hinnangute vahel statistiliselt olulisi erinevusi, mis tähendab, et antud faktoreid hinnati pigem sarnaselt. Uurimuse tulemusest selgus, et statistiliselt olulised erinevused esinesid kolme faktori puhul: *Teiste elukutsete esindajate mõju*, *Lapsevanemate tagasiside* ja *Pedagoogiline ettevalmistus*. Kõige suurem erinevus neist oli faktori *Teiste elukutsete esindajate mõju* hinnangutes - lapsevanemad hindasid teiste elukutsete esindajate mõju madalamaks kui KELA õpetajad. Ka faktorile *Lapsevanemate tagasiside* andsid lapsevanemad madalamaid hinnanguid kui KELA õpetajad. See tähendab, et lapsevanemad hindavad ise enda tagasiside mõju KELA õpetajate kuvandi kujunemisele madalamalt, kui õpetajad. Varasematest uurimustest selgub, et õpetajate kuvand võrreldes teiste elukutsetega ning ka teiste elukutsete esindajate arvamus õpetajatest on madal (Chang-Kredi & Colannino, 2017; Macmillan, 2006; Mahmood, 2013; Valk, 2016; Vocke & Foran, 2017; Vos & Schoemaker, 2006; Woodrow, 2007). Eelnevast saab järeldada, et teiste elukutsete esindajad Tartu linnas ei pea oma mõju, nii teiste elukutsete esindajatena kui ka lapsevanemadena, kuvandi kujunemisele nii suureks kui see varasemate uurimuste põhjal on välja tulnud.

Faktor *Pedagoogiline ettevalmistus* sai nii KELA õpetajate kui ka lapsevanemate poolt kõige kõrgemaid hinnanguid, kuid KELA õpetajad hindasid seda faktorit veidi kõrgemalt kui lapsevanemad. Ka erinevates allikates on välja toodud, et õpetajatel peavad olema head ametialased oskused (Chang-Kredi & Colannino, 2017; Cobbold & Boateng, 2016; Dolton & Marcenaro-Gutierrez, 2013; Haavandi, 2017; Locraft & Hardcastle, 2015; Perez-Diaz & Rodriguez, 2014), mis omakorda aitavad kuvandit tõsta. Hinnangute mõningane erinevus aga viitab sellele, et õpetajad ise hindavad enda pedagoogilist ettevalmistust kõrgemalt, kui lapsevanemad. See võib tuleneda sellest, et väljaspool haridussektorit töötavad inimesed ei pruugi mõista KELA õpetajate töö keerulisi aspekte ja õpetajatele seatud nõudmisi (Woodrow, 2007; Mahmood, 2013). Samas saab tulemustest järeldada, et kuigi lapsevanemad ei pruugi KELA õpetajate pedagoogilisi tulemusi hinnata nii

kõrgelt kui õpetajad ise, siis peetakse Tartu linnas KELA õpetajate pedagoogilisi oskusi siiski kõrgeteks.

Töö praktiline väärtus

Käesolevas magistritöös leiti, et Tartu linnas mõjutab KELA õpetajate kuvandit kõige positiivsemalt faktor *Pedagoogiline ettevalmistus*. See tähendab, et Tartu linnas hinnatakse KELA õpetajate ametialaseid oskusi ja töö kvaliteeti kõrgelt. Kindlasti mõjutab seda maailmatasemel ülikooli olemasolu Tartu linnas ja seal töötavate õppejõudude oskus koolitada koolieelse lasteasutuse õpetajaid, kellest paljud jätkavad töötamist just Tartu linnas. Selleks, et KELA õpetajate hea pedagoogiline tase säiliks võiks lasteaedade eelarvetes koolitustele suunatud summad olla suuremad. See tagab edasiviivate koolituste kättesaadavuse ka nendele õpetajatele, kes ise mingisugusel põhjusel suurt huvi täiendkoolituste vastu üles ei näita. Kaasa võiks aidata ka kõrgemas vanuses olevatele õpetajatele suunatud täiendkoolitusrahad või tasuta koolitused - näiteks kaasajastada pika tööstaaziga õpetajate ametioskuseid ning pakkuda neile tuge kiirelt muutuv ja arenevas ühiskonnas.

Uurimuses osalenud KELA õpetajad hindasid madalalt faktoreid *Ametinimetus* ning *Ameti väärtustamine ja palk*. See tähendab, et KELA õpetajate arvates väärtustatakse nende ametit liiga madalalt ning ka palk ja ametinimetus mõjutavad nende ameti kuvandit pigem negatiivselt. Nendele faktoritele võiksid Tartu linnas elavad inimesed rohkem tähelepanu pöörata. Näiteks võiks suunata avaliku elu tegelasi õigeid ametinimetusi kasutama ja õpetajate päeva raames saab Tartu linnas välja kuulutada õpetajate nädala. Õpetajate nädalal saaks tähelepanu pöörata igas haridusastmes töötavatele õpetajatele. Lisaks tõsta koolieelse lasteasutuse õpetaja palk õpetajapalga (kooliõpetaja) tasemele, mis automaatselt tõstaks nende positsiooni ühiskonnas ja juhiks rohkem tähelepanu KELA õpetajate töö tähtsusele ning selles sisalduvale õpetamise elemendile.

Uurimuses osalenud teiste elukutsete esindajad andsid kõige madalamaid hinnanguid faktorile *Teiste elukutsete esindajate mõju*. Sellest saab järeldada, et teiste elukutsete esindajate arvates ei mõjuta nemad KELA õpetajate kuvandit. See omakorda viitab sellele, et teiste elukutsete esindajad ei pruugi mõista enda arvamuse kaalu KELA õpetajate kuvandi kujunemisel. Inimesi tuleks suunata märkama enda arvamuse olulisust ja arvamuse mõju teistele. Tänapäeva demokraatlikus ühiskonnas peaksid kõik inividid olema teadlikud enda arvamuse üleüldisest mõjust ühiskonnale. Tartu linn võiks linnaelanikele korraldada näiteks

arvamusfestivali laadseid üritusi, kuhu oleks kaasatud kogu Tartu elanikkond ning mille eesmärk oleks teadvustada iga arvamuse olulisust.

Statistiliselt olulised erinevused esinesid faktorites *Pedagoogiline ettevalmistus*, *Lapsevanemate tagasiside* ja *Teiste elukutsete esindajate mõju*. Pedagoogilise ettevalmistuse osas esines küll hinnangute erinevus, kuid siiski hindasid mõlemad osapooled Tartu linnas seda faktorit kõige kõrgemalt. Sellest võib järeldada, et linnaelanikud ei tunne muret KELA õpetajate pädevuse pärast ja see omakorda toetab KELA õpetajate kuvandit Tartu linnas positiivselt. Faktorid *Teiste elukutsete esindajate mõju* ja *Lapsevanemate tagasiside* on sisu ja valimit arvesse võttes antud uurimuses tihedalt seotud ning nendele on eelnevas lõigus välja pakutud parendamise võimalusi.

Uurimuse tulemustest on kasu nii KELA õpetajate koolitamisel kui ka täiendkoolitamisel ning ka lasteaia problemaatika kommunikeerimisel lapsevanematele. Kaugemale ulatuv eesmärk on koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti maine tõus, kuvandi kaasajastumine ja koolieelse lasteasutuse õpetajaks õppimise atraktiivsuse kasv.

Soovitused edaspidisteks uurimusteks ning töö piirangud

Edaspidi soovitavad töö autorid sama instrumendiga läbi viia esindusliku uurimuse ehk uurida koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit Eestis laiemalt. See tähendab, et valimit võiks laiendada ka teistesse Eesti linnadesse. Sedasi saaks laiemapõhiseid tulemusi, mida saaks üldistada kogu Eestile. Samuti soovitavad töö autorid üle vaadata välja jäänud väidete sõnastuse, et hilisemates uurimustes neid efektiivsemalt kasutada või siis uurida antud teemat lühendatud kujul ankeediga.

Piirangutena saab välja tuua, et antud uurimuse tulemused kaardistavad hetkeolukorda Tartu linnas ja kuna varasemalt pole koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvandit Tartu linnas uuritud, siis pole saadud tulemusi võimalik varasemate uurimustega kõrvutada. Lisaks sellele ei saa tulemusi linnalasteaia spetsiifika tõttu laiendada teistele lasteaedadele (näiteks maa-asulatele). Sellega tuleb arvestada ka tulemuste interpreteerimisel ja tõlgendamisel. Peale selle osalesid uurimuses ainult need inimesed, kes soovisid. Sellest tulenevalt võivad olla uurimistulemused mingil määral kallutatud. Samuti võis uurimuse piiranguks olla asjaolu, et suur osa teiste elukutsete esindajatest olid pigem nooremaelised, sest tegemist oli lasteaias käivate laste vanematega. Eelnevast kujuneb välja üks antud uurimuse suuremaid piiranguid: kuna üheks valimi osaks ehk teiste elukutsete esindajateks olid lapsevanemad, siis eeldatavalt on nende teadmised koolieelse lasteasutuse õpetajatest suuremad kui näiteks nendel teiste elukutsete esindajatel, kellel puudub lasteaedadega ja KELA õpetajatega igasugune varasem

kokkupuude. Uurimuse tulemusi võis mõjutada ka see, et suurem osa teiste elukutsete esindajatest töötas haridusvaldkonnas. Lisaks eelnevale ei soovinud kõik Tartu linna lasteaiad uurimuses osaleda ja igast lasteaiast, kes nõusoleku andsid, osales uurimuses viis või vähem KELA õpetajat, mitte kogu kollektiiv. Viimaseks piiranguks on faktori *Pedagoogiline ettevalmistus* madal reliaablus (Cronbachi alfa).

Tänuõnad

Töö autorid tänavad Karmen Kalk'i sisuka tagasiside ja edasiviivate nõuannete eest. Lisaks soovivad töö autorid tänada oma lähedasi toetuse ja mõistva suhtumise eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kuupäev: 30.05.2018

Kasutatud kirjandus

- Aldemir, J., & Sezer, O. (2009). Early Childhood Education Pre-Service Teachers' Images of Teacher and Beliefs about Teaching. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 10(3), 105-122.
- Anghelache, V. (2014). Factors which Determine the Level of Job Satisfaction for Kindergarten Teachers. Preliminary Study. *Procedia - Social and Behavioural Sciences*, 127, 47-52.
- Aydin, I., Demir, T. G. & Erdemli, O. (2017). Teacher's Views Regarding the Social Status Of the Teaching Profession. *The Anthropologist*, 22(2), 146-156.
- Anton, M. (2012). *Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate tõlgendused lasteaiaõpetaja tööst*. Publitseerimata lõputöö. Tartu Ülikool.
- Becirović, S., & Akbarov, A. (2015). Impact of social changes on teacher's role and responsibilities in the educational system. *Journal of Linguistic Intercultural Education*, 8, 21-34.
- Blau, G., Paul, A., & St. John, N. (1993). On developing a general index of work commitment. *Journal of Vocational Behavior*, 42, 298-314.
- Chang-Kredi, S., & Colannino, D. (2017). Constructing the image of the teacher on *Reddit*: Best and worst teachers. *In Teaching and Teacher Education*, 64, 43-51.
- Charalambos, A. (2017). Choosing the Teaching Profession: Teachers' Perceptions and Factors Influencing their Choice to Join Teaching as Profession. *Journal of Education and Practice*, 8(10), 219-233.
- Clarke, L. (2016). Mapping teacher status and career-long professional learning: the Place Model. *Discourse*, 1-15.
- Cobbold, C., & Boateng, P. (2016). How Confident Are Kindergarten Teachers in Their Ability to Keep Order in the Classroom? A Study of Teacher Efficacy in Classroom Management. *Journal of Education and Practice*, 7(36), 181-190.
- Davin, K., Chavoshan, I., & Donato, R. (2018). Images of past teachers: Present when you teach. *System*, 72, 139-150.
- Dolton, P., & Marcenaro-Gutierrez, O. (2013). *Varkey GEMS Foundation Global Teacher Status Index*. London: Varkey Foundation.
- Education International. (2010). *Early childhood education: A global scenario*. Külastatud aadressil [http://download.ei-
ie.org/Docs/WebDepot/ECE_A_global_scenario_EN.PDF](http://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/ECE_A_global_scenario_EN.PDF).
- Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013. (2013). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. Einasto, O.

- (2005). Raamatukoguhoidja imago: kõhutantsija või sinisukk? Raamatukogu, (1), 14-18.
- Eesti Lasteaednike Liit (ELAL). (s.a.). *Liidu põhikiri*. Külasatud aadressil <http://www.elal.ee>.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics*. Sage Publications Ltd, London. Külastatud aadressil <http://www.fb4all.com/download/ebooks/statistics/%23Discovering%20Statistics%20Using%20SPSS%202013.pdf>
- Fokkens-Bruinsma, M., & Canrinus, E.T. (2012). The factors influencing teaching (FIT)-Choice sale in a Dutch teacher education program. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 249-269.
- Fwu, B-J., & Wang, H-H. (2002). The Social Status of Teachers in Taiwan. *Comparative Education*, 38(2), 21-224
- Grunder, H. U. (2016). Image of teachers: the perception of others as impulses for the professionalisation of teaching. *British Journal of Religious Education*, 38 (2), 152-162.
- Haavandi, K. (2017). *Õpetaja kuvand algajate õpetajate vaatenurgast Pärnu õpetajate näitel*. Publitseerimata lõputöö. Tartu Ülikool.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1974). Job diagnostic survey. *Tests in Microfiche, ETS Test Collection*. Princeton, NJ.
- Hamilton, E. R. (2016). Picture This: Multimodal representations of prospective teachers' metaphors about teachers and teaching. *In Teaching and Teacher Education*, 55, 33-44.
- Hargreaves, L., Cunningham, M., Hansen, A., McIntyre, D., & Oliver, C. (2006). *The Status of Teachers and the Teaching Profession in England: Views from inside and outside the Profession*. Külastatud aadressil https://www.educ.cam.ac.uk/research/projects/teacherstatus/Summaryreport_25Jan0_print_ready_version.pdf
- Hargreaves, L., & Hopper, B. (2007). Early years, low status? Early years teachers' perceptions of their occupational status. *Journal of International Research & Development*, 26(2), 171-186.
- Heitin, L. (2013). 2013 Global Teacher Status Index. *Education week*, 33(8), 5.
- Jin, Z., Lynch, R., Attia, S., Chansarkar, B., Gülsoy, T., Lapoule, P., Liu, X., Newbury, W., Nooraini, M.S., Parente, R., Purani, K., & Ungerer, M. (2015). The relationship between consumer ethnocentrism, cosmopolitanism and product country image

- among younger generation consumers: The moderating role of country development status. *International Business Review*, 24(3), 380-393.
- Kagan, S. L. (2009). *American early childhood education: Preventing or perpetuating inequity?* Kõlastatud aadressil
<https://pdfs.semanticscholar.org/1efa/6a15e11eb04b3e05ecbd2be4884fca8b9f96.pdf>.
- Kalin, J., Čepić, R., & Šteh, B. (2017). Status of Teachers and the Teaching Profession: A Study of Elementary School Teachers' Perspectives. *BCES Conference Books*, 15, 59-65.
- Kane, R. G. (2008). Perceptions of teachers and teaching: A focus on early childhood education. Wellington, NZ: Ministry of Education.
- Kimura, H. (2007). Status, virtue and duty: a historical perspective on the occupational culture of teachers in Japan. *Pedagogy, culture and society*, 15(2), 175-184.
- Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded (2013). Kõlastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013004>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus (2011). Kõlastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006>.
- Kutsestandard. Õpetaja, tase 6. (2013). Kõlastatud aadressil
<http://www.kutsekoda.ee/et/kutsereregister/kutsestandardid/10494424/pdf/opetaja-tase-6.1.et.pdf>.
- Leijen, Ä. (2015). *Äli Leijen: Õpetajaamet on väga väärtuslik!* Kõlastatud aadressil
<http://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/911>.
- Locraft, J., & Hardcastle, B. (2015). Career-changers' ideal teacher images and grounded classroom perspectives. *In Teaching and Teacher Education*, 51, 27-37.
- Luik, P. (2016). Õppematerjalid.
- Macmillan Education. (2006). *Macmillan English Dictionary*. London: Bloomsbury Publishing.
- Mahbob, M. H., & Sulaiman, W. I. W. (2016). Acceptance of UKM academic staffs on goal settings of key performance index and its effect on work commitment. *Malaysian Journal of Communication*, 32(2), 629-647.
- Mahmood, S. (2013). First-Year Preschool and Kindergarten Teachers: Challenges of Working with Parents. *School Community Journal*, 23(2), 55-86.
- Martínez-Gómez, M., Marin-Garcia, J. A., & Girado-O'meara, M. (2016). The measurement invariance of Job Diagnostic Survey (JDS) across three university student groups. *Journal of Industrial Engineering and Management*, 9(1), 17-34.

- Mishima, T., Horimoto, A., & Mori, T. (2010). Changes In The Images Of Teaching, Teachers, And Children Expressed By Student Teachers Before And After Student Teaching. *Psychological Reports*, 106(3), 769-784.
- Ots, A., Vaher, K., Sellio, R., & Laanoja, P. (2008). *Ülevaade Eesti õpetajaskonnast*. Külastatud aadressil https://www.osale.ee/konsultatsioonid/files/consult/78_Lisa1_Ylevaade%20%F5petajaskonnast.pdf.
- Past, A. (2007). *Mainekujundus ettevõtluses ja poliitikas*. Tallinn: Äripäeva Kirjastus.
- Past, A. (2014). *Tarbijakaitseameti avaliku imago analüüs*. Külastatud aadressil https://www.tarbijakaitseamet.ee/sites/default/files/veebihaldus/artikkel/files/avaliku_imago_analuus_2014.pdf
- Perry, P. (2008). Treating the teacher as a professional. *Education review*, 21(1), 84-89.
- Perez-Diaz, V., & Rodriguez J. C. (2014). Teachers' Prestige in Spain: probing the public's and the teachers' contrary views. *European Journal of Education*, 49(3), 365-377.
- Pike, M. V. (2014) *The Perceptions of Teacher Status and Impact on the American Educational System*. Külastatud aadressil: <https://baylor-ir.tdl.org/baylor-ir/bitstream/handle/2104/9009/Meagan%20Pike%20Honors%20Thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Sahin, A. E. (2010). Professional status of elementary teaching in Turkey: a Delphi study. *Teachers and teaching*, 16(4), 437-459.
- Shabunova, A. A., Il'in, V.A., & Leonidova, G.V. (2013). The Social Position of Schoolteachers in Russia. *Russian Education and Society*, 55(9), 47-67.
- Sihtasutus Kutsekoda. (s.a.). *Eesti kvalifikatsiooni raamistik*. Külastatud aadressil https://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus
- Tatar, N. (2015). Pre-Service teachers' beliefs about the image of a science teacher and science teaching. *Journal of Baltic Science Education*, 14(1), 34-44.
- Telles, R., Quieroz, M. M., de Souza Duarte, I., & Novaes, N. (2016). Job Diagnostic Survey: a team project information technology perspective. *Revista Científica Hermes*, 16, 69-89.
- Zengele, T. (2017). The New Surfacing Image of the Teaching Profession. *Journal of Asian and American studies*, 52(5), 691-704.
- Ursache, A., Noble, K. G., & Blair, C. (2015). Socioeconomic Status, Subjective Social Status, and Perceived Stress: Associations with Stress Physiology and Executive Functioning. *Behavioral medicine*, 14, 145-154.

- Valk, A. (2016). *Õpetajaameti atraktiivsus*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/hmin_opetaja_atraktiivsus.pdf
- Vavilov, A., & Rozhkov, A. (2013). Status of teachers in Russian Federation. *International Journal for Education Law and Policy*, 9(1-2), 87-88.
- Vocke, D. E., & Foran, J. V. (2017). Why choose teaching. *Kappa Delta Pi Record*, 53(2), 80-86.
- Voltri, O., Luik, P., & Taimalu, M. (2013). Õpetajakoolituse praktikantide ja kutseastal olevate õpetajate kutsevalikut mõjutavad motivatsioonitegurid. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 1, 97–123.
- Vos, M., & Schoemaker, H. (2006). Monitoring public perception of organisations [Eraamat]. Külastatud aadressil https://books.google.ee/books?id=JPCkRgfwMcUC&pg=PA18&dq=monitoring+public&hl=en&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=monitoring%20public&f=false.
- Watt, H. M. G., Richardson, P. W., Klusmann, U., Kunter, M., Beyer, B., Trautwein, U., & Baumert, J. (2012). Motivations for choosing teaching as a career: An international comparison using the FIT-Choice scale. *Teaching and Teacher Education*, 28(6), 791–805.
- Woodrow, C. (2007). W(H)ither the Early Childhood Teacher: tensions for early childhood professional identity between the policy landscape and the politics of teacher regulation. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 8(3), 233-243.
- Übius, Ü., Kall, K., Loogma, K., & Ümarik, M. (2014). *Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused*. Tallinn: Innove.

LISAD

Lisade sisukord

Lisa 1. *Koolieelse lasteasutuse õpetaja ankeet.*

Lisa 2. *Teiste elukutsete esindajate ankeet.*

Lisa 3. *Faktormudel.*

Lisa 4. *Lihtlitsents.*

Lisa 1. *Koolieelse lasteasutuse õpetaja ankeet.*

Hea lasteaiaõpetaja!

Palume Teil osaleda käesolevas uurimuses, mille eesmärk on uurida koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti kuvandit Tartu linnas. Võtke aega küsimustele vastamiseks ja vastake kõikidele küsimustele järjest. Ankeedis olevatele küsimustele ei ole õigeid ega valesid vastuseid, mistõttu saate pingevabalt oma arvamusele tugineda. Ankeedi täitmiseks kulub umbes 15 minutit.

Uurimuses osalemine annab hea võimaluse mõtiskleda oma töö plusside ja miinuste üle ning analüüsida iseend lasteaiaõpetajana. Teie vastused on meile kui uurijatele väga olulised, sest tegemist on üsna laiahaardelise uurimusega.

Antud ankeedi vastuseid kasutame vaid oma uurimuses üldistatud kujul, Teie isikuandmeid ei küsita ja vastuseid ei seostata Teie isikuga ega Teie lasteaiaga.

Ette tänades

Eliis Vaikmaa ja Helerin Traat

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkonna hariduskorralduse õppekava
üliõpilased

Kontakt: evaikmaa@gmail.com, helerin.traat@gmail.com

Iga allpool **TEIE tööd puudutava** väite kohta palun hinnake, mil määral olete sellega nõus. Vastamiseks kasutage järgmist skaalat: **1 - “ei ole üldse nõus”** kuni **7 - “olen täiesti nõus”**.

1.Lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
2.Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
3.Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind õpetajaks.	1	2	3	4	5	6	7
4.Lapsed kutsuvad mind kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
5.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad mind kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
6.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad mind õpetajaks.	1	2	3	4	5	6	7
7.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad mind nimepidi.	1	2	3	4	5	6	7
8.Mind häirib, kui avaliku elu tegelased nimetavad lasteaiaõpetajaid kasvatajateks.	1	2	3	4	5	6	7
9.Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et ma pole piisavalt tark, et mingil muul erialal tööd teha.	1	2	3	4	5	6	7
10.Teistel erialadel töötavad inimesed ei saa aru, miks ma sellise eriala valisin.	1	2	3	4	5	6	7
11.Teistel erialadel töötavatele inimestele meeldib mu eriala valik.	1	2	3	4	5	6	7
12.Ma pean tihti teistel erialadel töötavatele inimestele selgitama, millised on minu tööülesanded.	1	2	3	4	5	6	7
13.Minu tööülesanded tunduvad teistel erialadel töötavatele inimestele kerged.	1	2	3	4	5	6	7
14.Teistel erialadel töötavad inimesed hindavad minu ameti kuvandit madalalt.	1	2	3	4	5	6	7
15.Teistel erialadel töötavad inimesed väärtustavad minu ametit.	1	2	3	4	5	6	7
16.Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et minu amet on ülehinnatud.	1	2	3	4	5	6	7
17.Teistel erialadel töötavad inimesed ei väärtusta minu ametit, kuid usaldavad oma lapsed mulle.	1	2	3	4	5	6	7
18.Lapsed väärtustavad minu tehtud tööd.	1	2	3	4	5	6	7
19.Lapsed annavad mulle head tagasisidet.	1	2	3	4	5	6	7
20.Pean tööl kasutama mitmeid osaoskuseid.	1	2	3	4	5	6	7
21.Töö nõuab minult kvaliteetseid tulemusi ja kõrgeid oskusi.	1	2	3	4	5	6	7

22.Pean tööl palju koostööd tegema.	1	2	3	4	5	6	7
23.Minu töö on selliselt üles ehitatud, et mul pole võimalust kogu tööd üksi ära teha.	1	2	3	4	5	6	7
24.Ma saan kogu töö üksi ära teha ja ei pea selleks koostööd tegema.	1	2	3	4	5	6	7
25.Lapsevanemad annavad tagasisidet minu tehtud tööle.	1	2	3	4	5	6	7
26.Lapsevanemad annavad positiivset tagasisidet minu tehtud tööle.	1	2	3	4	5	6	7
27.Lapsevanemad annavad negatiivset tagasisidet minu tehtud tööle.	1	2	3	4	5	6	7
28.Minu töös on oluline kvaliteet, sest halb kvaliteet mõjutab paljusid inimesi minu ümber.	1	2	3	4	5	6	7
29.Minu töö kvaliteet sõltub minu professionaalsest arengust.	1	2	3	4	5	6	7
30.Võrreldes teiste elukutsetega pole minu eriala nii tähtis.	1	2	3	4	5	6	7
31.Teistel elukutsetel töötavaid inimesi hinnatakse ühiskonnatasandil kõrgemalt.	1	2	3	4	5	6	7
32.Minu töö nõuab kõrgharidust.	1	2	3	4	5	6	7
33. Lapsevanemad ei hinda piisavalt kõrgelt seda õppetööd, mida läbi viime.	1	2	3	4	5	6	7
34.Lapsevanemad ei tea, et me viime läbi õppetööd.	1	2	3	4	5	6	7
35.Lapsevanemad väärtustavad minu tööd.	1	2	3	4	5	6	7
36.Lapsevanemad peavad mind tähtpäevadel meeles.	1	2	3	4	5	6	7
37.Kõrgemat haridustaset (kooliõpetaja - algkool jne) pakkuvate õpetajate arvamus lasteaiaõpetajatest on positiivne.	1	2	3	4	5	6	7
38.Riigi tasandil väärtustatakse lasteaiaõpetaja ametit.	1	2	3	4	5	6	7
39.Arvan, et lasteaiaõpetajate palk on piisav.	1	2	3	4	5	6	7
40.Arvan, et lasteaiaõpetaja palk ei ole vastavuses tegeliku töökoormusega.	1	2	3	4	5	6	7
41.Riigi tasandil on lasteaiaõpetaja palk hea.	1	2	3	4	5	6	7
42.Mul on raske oma tööd teha, kui ma sellest ei hooli.	1	2	3	4	5	6	7
43.Enamik asju, mida tööl teen, tunduvad iseenesest mõistetavad.	1	2	3	4	5	6	7
44.Üldiselt ma saan aru, kui täiskasvanud ei ole minu tehtud tööga rahul.	1	2	3	4	5	6	7

45.Ma tunnen oma töö ees nii suurt vastutust, et teen seda ka kodus.	1	2	3	4	5	6	7
46.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid on oma ametiga rahul.	1	2	3	4	5	6	7
47.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid teeb oma tööd kvaliteetselt.	1	2	3	4	5	6	7
48.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid mõtleb töölt lahkumisele.	1	2	3	4	5	6	7
49.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid on tihti õnnelikud.	1	2	3	4	5	6	7
50.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid peab oma tööd väga tähtsaks.	1	2	3	4	5	6	7
51.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid tunneb, et neid väärtustatakse ühiskonnas.	1	2	3	4	5	6	7
52.Mulle tundub, et enamik lasteaiaõpetajaid arvab, et nende kuvand ühiskonnas on hea.	1	2	3	4	5	6	7
53.Lasteaiaõpetaja on kvalifitseeritud oma erialal.	1	2	3	4	5	6	7
54.Lasteaiaõpetaja on tark inimene.	1	2	3	4	5	6	7
55.Lasteaiaõpetaja on väarikas amet.	1	2	3	4	5	6	7
56.Lasteaiaõpetajale on vajalik pedagoogiline ettevalmistus.	1	2	3	4	5	6	7
57.Lasteaiaõpetajaks ei saa kõik inimesed, kes soovivad.	1	2	3	4	5	6	7
58.Mulle tundub, et noored tahavad lasteaiaõpetajaks õppida.	1	2	3	4	5	6	7
59.Mulle tundub, et noored on motiveeritud pingutama, et lasteaiaõpetajaks saada.	1	2	3	4	5	6	7
60.Mulle tundub, et lasteaiaõpetajaks tahavad saada küpsemas eas naised.	1	2	3	4	5	6	7
61.Lasteaiaõpetaja on laste kõige tähtsam õpetaja.	1	2	3	4	5	6	7

1. Teie sugu:

- a. mees
- b. naine

2. Teie vanus ..... aastat.

3. Teie staaž (töötatud aastad) lasteaiaõpetajana ..... aastat.

4. Mis süsteemis töötate:

- a. üks õpetaja
- b. kaks õpetajat

5. Koormus:

- a. osakoormus
- b. täiskoormus

Lisa 2. *Teiste elukutsete esindajate ankeet.*

Hea lapsevanem!

Palume Teil osaleda käesolevas uurimuses, mille eesmärk on uurida koolieelse lasteasutuse õpetaja ameti kuvandit Tartu linnas. Võtke aega küsimustele vastamiseks ja vastake kõikidele küsimustele järjest. Ankeedis olevatele küsimustele ei ole õigeid ega valesid vastuseid, mistõttu saate pingevabalt oma arvamusele tugineda. Ankeedi täitmiseks kulub umbes 15 minutit.

Uurimuses osalemine annab võimaluse lasteaiaõpetaja kuvandi kirjeldamiseks ühiskonnas, mis omakorda aitab tõsta inimeste teadmisi lasteaiaõpetajatest ja nende tööülesannetest. Teie vastused on meile kui uurijatele väga olulised, sest tegemist on üsna laiahaardelise uurimusega.

Antud ankeedi vastuseid kasutame vaid oma uurimuses üldistatud kujul, Teie isikuandmeid ei küsita ja vastuseid ei seostata Teie isikuga ega Teie lasteaiaga.

Ette tänades

Eliis Vaikmaa ja Helerin Traat

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkonna hariduskorralduse õppekava
üliõpilased

Kontakt: evaikmaa@gmail.com, helerin.traat@gmail.com

Iga allpool oleva väite kohta palun hinnake, mil määral olete sellega nõus. Vastamiseks kasutage järgmist skaalat: **1 - “ei ole üldse nõus”** kuni **7 - “olen täiesti nõus”**.

1.Lasteaias töötavad kasvatajad.	1	2	3	4	5	6	7
2.Lasteiaiaõpetajaid peaks kutsuma kasvatajateks, mitte õpetajateks.	1	2	3	4	5	6	7
3.Mulle meeldib lasteiaiaõpetajale õpetaja öelda.	1	2	3	4	5	6	7
4.Lapsed kutsuvad lasteiaiaõpetajat kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
5.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad lasteiaiaõpetajat kasvatajaks.	1	2	3	4	5	6	7
6.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad lasteiaiaõpetajat õpetajaks.	1	2	3	4	5	6	7
7.Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad lasteiaiaõpetajat nimepidi.	1	2	3	4	5	6	7
8.Mind häirib, kui avaliku elu tegelased nimetavad lasteiaiaõpetajaid kasvatajateks.	1	2	3	4	5	6	7
9.Ma arvan, et lasteiaiaõpetaja pole piisavalt tark, et teisel erialal tööd teha.	1	2	3	4	5	6	7
10.Ma ei saa aru, miks inimesed peaksid lasteiaiaõpetaja ameti valima.	1	2	3	4	5	6	7
11.Mulle meeldivad lasteiaiaõpetajad.	1	2	3	4	5	6	7
12.Ma ei tea, mis on lasteiaiaõpetaja igapäevased tööülesanded.	1	2	3	4	5	6	7
13.Mulle tunduvad lasteiaiaõpetaja tööülesanded kerged.	1	2	3	4	5	6	7
14.Mina hindan lasteiaiaõpetaja ameti kuvandit madalalt.	1	2	3	4	5	6	7
15.Mina väärtustan lasteiaiaõpetaja ametit.	1	2	3	4	5	6	7
16.Ma arvan, et lasteiaiaõpetaja amet on ülehinnatud.	1	2	3	4	5	6	7
17.Ma ei väärtusta lasteiaiaõpetaja ametit, kuid usaldan oma lapsed lasteiaiaõpetajale.	1	2	3	4	5	6	7
18.Lapsed väärtustavad lasteiaiaõpetaja tehtud tööd.	1	2	3	4	5	6	7
19.Lapsed annavad lasteiaiaõpetajale head tagasisidet.	1	2	3	4	5	6	7
20.Lasteiaiaõpetaja peab tööl kasutama mitmeid osaoskuseid.	1	2	3	4	5	6	7
21.Lasteiaiaõpetaja töö nõuab lasteiaiaõpetajalt kvaliteetseid tulemusi ja kõrgeid oskusi.	1	2	3	4	5	6	7
22.Lasteiaiaõpetaja peab tööl palju koostööd tegema.	1	2	3	4	5	6	7
23.Lasteiaiaõpetaja töö on selliselt üles ehitatud, et lasteiaiaõpetajal pole võimalust kogu tööd üksi ära teha.	1	2	3	4	5	6	7

24.Lasteaiaõpetaja saab kogu töö üksi ära teha ja ei pea selleks koostööd tegema.	1	2	3	4	5	6	7
25.Ma annan tagasisidet lasteaiaõpetaja tehtud tööle.	1	2	3	4	5	6	7
26.Ma annan positiivset tagasisidet lasteaiaõpetaja tehtud töö kohta.	1	2	3	4	5	6	7
27.Ma annan negatiivset tagasisidet lasteaiaõpetaja tehtud töö kohta.	1	2	3	4	5	6	7
28.Lasteaiaõpetaja töös on oluline kvaliteet, sest halb kvaliteet mõjutab paljusid inimesi tema ümber.	1	2	3	4	5	6	7
29.Lasteaiaõpetaja töö kvaliteet sõltub tema professionaalsest arengust.	1	2	3	4	5	6	7
30.Võrreldes teiste elukutsetega pole lasteaiaõpetaja eriala nii tähtis.	1	2	3	4	5	6	7
31.Teistel elukutsetel töötavaid inimesi hinnatakse ühiskonnatasandil kõrgemalt.	1	2	3	4	5	6	7
32.Arvan, et lasteaiaõpetajal peab olema kõrgharidus.	1	2	3	4	5	6	7
33.Ma ei hinda piisavalt kõrgelt seda õppetööd, mida lasteaias läbi viiakse.	1	2	3	4	5	6	7
34.Ma ei tea, et nad lasteaias õppetööd läbi viivad.	1	2	3	4	5	6	7
35.Ma väärtustan lasteaiaõpetaja tööd.	1	2	3	4	5	6	7
36.Ma pean lasteaiaõpetajaid tähtpäevadel meeles.	1	2	3	4	5	6	7
37.Kõrgemat haridustaset pakkuvate õpetajate (algkooli, põhikooli) arvamus lasteaiaõpetajatest on positiivne.	1	2	3	4	5	6	7
38.Riigi tasandil väärtustatakse lasteaiaõpetaja ametit.	1	2	3	4	5	6	7
39.Arvan, et lasteaiaõpetajate palk on piisav.	1	2	3	4	5	6	7
40.Arvan, et lasteaiaõpetaja palk ei ole vastavuses tegeliku töökoormusega.	1	2	3	4	5	6	7
41.Riigi tasandil on lasteaiaõpetaja palk hea.	1	2	3	4	5	6	7
42.Lasteaiaõpetajal on raske oma tööd teha, kui ta sellest ei hooli.	1	2	3	4	5	6	7
43.Enamik asju, mida lasteaiaõpetaja tööl teeb tundub iseenesest mõistetav.	1	2	3	4	5	6	7
44.Annan lasteaiaõpetajale teada, kui ma pole tema tööga rahul.	1	2	3	4	5	6	7
45.Lasteaiaõpetaja teeb tööd ka kodus.	1	2	3	4	5	6	7

46.Enamik lasteaiaõpetajaid on oma ametiga rahul.	1	2	3	4	5	6	7
47.Enamik lasteaiaõpetajaid teeb oma tööd kvaliteetselt.	1	2	3	4	5	6	7
48.Enamik lasteaiaõpetajaid mõtleb töölt lahkumisele.	1	2	3	4	5	6	7
49.Enamik lasteaiaõpetajaid on tihti õnnelikud.	1	2	3	4	5	6	7
50.Enamik lasteaiaõpetajaid peab oma tööd väga tähtsaks.	1	2	3	4	5	6	7
51.Enamik lasteaiaõpetajaid tunneb, et neid väärtustatakse ühiskonnas.	1	2	3	4	5	6	7
52.Enamik lasteaiaõpetajaid arvab, et nende kuvand ühiskonnas on hea.	1	2	3	4	5	6	7
53.Lasteaiaõpetaja on kvalifitseeritud oma erialal.	1	2	3	4	5	6	7
54.Lasteaiaõpetaja on tark inimene.	1	2	3	4	5	6	7
55.Lasteaiaõpetaja on väarikas amet.	1	2	3	4	5	6	7
56.Lasteaiaõpetajale on vajalik pedagoogiline ettevalmistus.	1	2	3	4	5	6	7
57.Lasteaiaõpetajaks ei saa kõik inimesed, kes soovivad.	1	2	3	4	5	6	7
58. Mulle tundub, et noored tahavad lasteaiaõpetajaks õppida.	1	2	3	4	5	6	7
59. Mulle tundub, et noored on motiveeritud pingutama, et lasteaiaõpetajaks saada.	1	2	3	4	5	6	7
60.Lasteaiaõpetajaks tahavad saada küpsemas eas naised.	1	2	3	4	5	6	7
61.Lasteaiaõpetaja on laste kõige tähtsam õpetaja.	1	2	3	4	5	6	7

Olen käinud lasteaias	jah	ei
Mulle meeldis lasteaias käia	jah	ei
Mul on tuttavaid lasteaiaõpetajaid	jah	ei

1. Teie sugu:

- a. mees
- b. naine

2. Teie vanus ..... aastat.

3. Teie amet: .....

4. Teie haridustase:
- a. põhiharidus
  - b. keskharidus
  - c. keskeriharidus
  - d. kõrgharidus (bakalaureus, magister, doktor)

Lisa 3. Faktormudel.

Faktorid	Faktorlaadung	Kommunaliteetid	Omväärtus (E)
<i>Teiste elukutsete esindajate mõju</i>			7,138
Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et ma pole piisavalt tark, et mingil muul erialal tööd teha.	-0,69	0,50	
Teistel erialadel töötavad inimesed ei saa aru, miks ma sellise eriala valisin.	-0,64	0,47	
Teistel erialadel töötavatele inimestele meeldib mu eriala valik.	0,64	0,53	
Minu tööülesanded tunduvad teistel erialadel töötavatele inimestele kerged.	-0,72	0,51	
Teistel erialadel töötavad inimesed hindavad minu ameti kuvandit madalalt.	-0,83	0,73	
Teistel erialadel töötavad inimesed arvavad, et minu amet on ülehinnatud.	-0,83	0,69	
Teistel erialadel töötavad inimesed ei väärtusta minu ametit, kuid usaldavad oma lapsed mulle.	-0,80	0,68	
Lapsevanemad ei hinda piisavalt kõrgelt seda õppetööd, mida läbi viime.	-0,60	0,54	
Lapsevanemad ei tea, et me viime läbi õppetööd.	-0,43	0,31	
Lapsevanemad väärtustavad minu tööd.	0,62	0,73	
Enamik asju, mida tööl teen tunduvad kasutud või iseenesest mõistetavad.	-0,49	0,39	
<i>Ameti väärtustamine ja palk</i>			4,739
Riigi tasandil väärtustatakse lasteaiaõpetaja ametit.	0,71	0,57	
Arvan, et lasteaiaõpetajate palk on piisav.	0,78	0,58	
Riigi tasandil on lasteaiaõpetaja palk hea.	0,68	0,48	
Enamik lasteaiaõpetajaid tunneb, et neid väärtustatakse ühiskonnas.	0,49	0,63	
Enamik lasteaiaõpetajaid arvab, et nende kuvand ühiskonnas on hea.	0,42	0,47	
<i>Ametinimetused</i>			3,128
Lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.	-0,60	0,42	
Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind kasvatajaks.	-0,78	0,64	
Mulle meeldib, kui lapsevanemad kutsuvad mind õpetajaks.	-0,62	0,42	
Mulle meeldib, kui lapsed kutsuvad mind kasvatajaks.	-0,84	0,72	
<i>Lapsevanemate tagasiside</i>			2,248
Lapsevanemad annavad tagasisidet minu tehtud tööle.	0,75	0,61	
Lapsevanemad annavad positiivset tagasisidet minu tehtud tööle.	0,87	0,86	

Lapsevanemad peavad mind tähtpäevadel meeles.	0,45	0,32	
<i>Kvaliteet ja tööga rahulolu</i>			2,003
Enamik lasteaiaõpetajaid on oma ametiga rahul.	0,60	0,41	
Enamik lasteaiaõpetajaid teeb oma tööd kvaliteetselt.	0,64	0,54	
Enamik lasteaiaõpetajaid on tihti õnnelikud.	0,54	0,45	
Enamik lasteaiaõpetajaid peab oma tööd väga tähtsaks.	0,58	0,40	
Lasteaiaõpetaja on kõrgelt haritud.	0,59	0,55	
Lasteaiaõpetaja on tark inimene.	0,55	0,51	
<i>Soov lasteaiaõpetajaks saada</i>			1,524
Noored tahavad lasteaiaõpetajaks õppida.	0,85	0,71	
Noored on motiveeritud pingutama, et lasteaiaõpetajaks saada.	0,89	0,81	
<i>Pedagoogiline ettevalmistus</i>			1,373
Pean tööl kasutama mitmeid osaoskuseid.	0,57	0,38	
Töö nõuab minult kvaliteetseid tulemusi ja kõrgeid oskusi.	0,43	0,30	
Minu töö kvaliteet sõltub minu professionaalsest arengust.	0,43	0,40	
Lasteaiaõpetajale on vajalik pedagoogiline ettevalmistus.	0,58	0,35	
<i>Laste tagasiside</i>			1,191
Lapsed väärtustavad minu tehtud tööd.	0,66	0,58	
Lapsed annavad mulle head tagasisidet	0,66	0,69	

Lisa 4. *Lihtlitsents*.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Helerin Traat (06.05.1993) ja Eliis Vaikmaa (09.06.1994),

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) endi loodud teose “Koolieelse lasteasutuse õpetaja kuvand nende endi ja teiste elukutsete esindajate hinnangul Tartu linna näitel”, mille juhendaja on Hasso Kukemelk
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. oleme teadlikud, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
3. kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 30.05.2018